

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально-науковий інститут економіки

Факультет менеджменту

Кафедра менеджменту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня бакалавра

студентки Дзевицької Олександри Денисівни

академічної групи 073-19-2

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Формування напрямів інноваційної діяльності (за матеріалами
ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»)

Керівник кваліфікаційної роботи	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
	Трифорова О.В.	86	добре	
Рецензент				
Нормоконтролер	Трифорова О.В.	90	відмінно	

Дніпро
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри менеджменту

_____ Швець В.Я.
(підпис)
« 01 » травня 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня бакалавра

студентці Дзевицькій О.Д. академічної групи 073-19-2

спеціальності 073 Менеджмент

на тему Формування напрямів інноваційної діяльності (заматеріалами ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 02 травня 2023 р.
№ 314-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
Теоретичний	Теоретичні засади забезпечення інноваційної діяльності суб'єкта господарювання	01.05.2023 р. – 11.05.2023 р.
Аналітичний	Аналіз ефективності діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	12.05.2023 р. – 26.05.2023 р.
Рекомендаційний	Шляхи забезпечення ефективності інноваційної діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	27.05.2023 р.– 09.06.2023 р.

Завдання видано _____ Трифонові О.В.
(підпис керівника)

Дата видачі « 01 » травня 2023 року

Дата подання до екзаменаційної комісії « 12 » червня 2023 року

Прийнято до виконання _____ Дзевицька О.Д.
(підпис студента)

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Теоретичні засади забезпечення інноваційної діяльності суб'єкта господарювання	8
1.1 Інноваційна діяльність промислового підприємства	8
1.2 Управління інноваційним розвитком організації в умовах цифрової економіки, враховуючи особливості інноваційної культури	15
1.3 Особливості організації рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні	23
2 Аналіз ефективності діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	32
2.1 Загальна характеристика підприємства ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	32
2.2 Аналіз розвитку ринку пінопласту в Україні	36
2.3 Аналіз конкурентного оточення ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	41
2.4 Економічний аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	46
2.5 Аналіз фінансових показників діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	51
3 Шляхи забезпечення ефективності інноваційної діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	63
3.1 Обґрунтування впровадження інновацій – нового напрямку діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»	63
3.2 Операційне обґрунтування інвестиційного проєкту та оцінювання його ефективності	67
Висновки	73
Перелік джерел посилання	79

ВСТУП

В умовах зростання невизначеності середовища функціонування підприємств, кризових ситуацій, обмеженості ресурсів, у всіх сферах та видах діяльності спостерігається зростання конкуренції, перенасиченості ринку різноманітними товарами і послугами, що вимагає від суб'єктів господарювання постійного вдосконалення та пошуку конкурентних переваг. Одним із перспективних факторів підвищення конкурентоспроможності підприємства, набуття ним конкурентних переваг є інноваційний розвиток підприємства. Особливої актуальності це питання набуде у повоєнний час, коли для відновлення та розвитку вітчизняний бізнес потребуватиме значних інвестицій і перевагу матимуть передусім інноваційні підприємства, які для інвесторів є більш економічно привабливими та перспективними. Інноваційний розвиток підприємства є важливою умовою підвищення його конкурентоспроможності, економічної та інвестиційної привабливості, а управління інноваціями є невід'ємною складовою управлінської діяльності підприємств. Важливим інструментом підтримки та обґрунтування управлінських рішень є інформаційно-аналітичне забезпечення процесу їх прийняття, належний рівень якого підвищує ефективність управління інноваціями та зменшує невизначеність середовища прийняття рішень.

В умовах невизначеності та динамічної зміни економіко-технологічних парадигм як на макро-, так і на мікрорівні вкрай важливо швидко реагувати на зміни, що відбуваються. У даному випадку заохочення органічних процесів творчого руйнування дозволяє успішно позбутися неефективних економічних систем, замінюючи їх більш новими та продуктивними. Стає очевидним, що світова економіка знаходиться на стадії глибоких структурних і технологічних реформ, багато в чому завдяки розвитку цифрових, інтелектуальних та енергоефективних рішень у різних сферах. Такі процеси формують нові можливості для зростання і водночас висувають для країн умови, за якими принципово важливим є перегляд традиційних

стратегій і моделей управління організаціями. У контексті розвитку економічних систем інновації розглядаються як процес, що поєднує систематичну перебудову та спонтанне оновлення через імплементацію нових рішень для бізнесу [17]. Серед складових інноваційного потенціалу привертають увагу неформальні елементи розвитку, забезпечені економічними та позаекономічними стимулами. Людська присутність характерна для досягнення стабільності навколишнього середовища разом із інтенсивністю змін у соціокультурній сфері, що трансформує роль людини в розвитку з пасивної (об'єкт) на активну (суб'єкт). Таким чином, потенціал до активної діяльності та прогресу (пасіонарність) переноситься індивідуумом на всі процеси його життєдіяльності, що в сукупності є платформою для розробки та використання науково-інтелектуальних ресурсів [3]. Розвиток цифрової економіки базується на людях, на їхніх знаннях, компетенціях, досвіді та зацікавленості в реалізації мети діяльності суб'єкта господарювання. Останнім часом активізувалися пошуки рішень, спрямованих на досягнення вищої точки ефективності бізнесу, що передбачає збільшення інтелектуальної насиченості діяльності та конкурентоспроможності підприємств через мотивування працівників до отримання результату, вищого за очікуваний. Тому залишається актуальним завдання щодо сучасного розуміння поняття інноваційної культури в організаціях.

В умовах невизначеності, посилення нестабільності в трендах глобального розвитку особливої актуальності набуває активізація факторів, що сприяють забезпеченню стійкого зростання та конкурентоспроможності національних економік. Серед них – інноваційна діяльність як підґрунтя для модернізації та техніко-технологічного оновлення промисловості, що передбачає запровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій, нових винаходів тощо. Саме інновації, інноваційну діяльність та інноваційну сферу в цілому необхідно розглядати як ключові фактори майбутнього національної економіки. Таке значення слід обґрунтувати можливістю подолання існуючих або потенційних криз, економічних спадів за рахунок

інноваційного розвитку. Проте, сьогодні інноваційна діяльність в Україні переживає не найкращі часи, що обумовлено недостатнім рівнем фінансування, відтоком кваліфікованих кадрів, високим ступенем ризикованості, недостатньою увагою суспільства до даної сфери тощо. Нагальним питанням для сучасності є співставлення тенденцій розвитку інноваційної діяльності України та провідних країн світу, що дозволить виявити потенційні шляхи її активізації та ймовірні варіанти вирішення існуючих проблем.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування напрямів інноваційної діяльності підприємства.

Для досягнення цієї мети, у кваліфікаційній роботі були виконані такі задачі дослідження:

- розглянуто особливості інноваційної діяльності промислового підприємства;
- досліджено управління інноваційним розвитком організації в умовах цифрової економіки, враховуючи особливості інноваційної культури;
- оцінено особливості організації рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні;
- визначено загальну характеристику підприємства ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»;
- проаналізовано розвиток ринку пінопласту в Україні;
- досліджено конкурентне оточення ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»;
- здійснено економічний аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»;
- виконано аналіз фінансових показників діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»;
- обґрунтовано впровадження інновацій – нового напрямку діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»;
- наведено операційне обґрунтування інвестиційного проекту та оцінено його ефективність.

Об'єкт розроблення роботи – процес формування напрямів інноваційної

діяльності підприємства.

Предметом розроблення є теоретичні, методологічні та організаційно-економічні підходи до формування напрямів інноваційної діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Методи дослідження. В кваліфікаційній роботі були використані такі методи дослідження: ситуаційний підхід, метод експертних оцінок; SWOT-аналіз; статистичний аналіз; графічні; узагальнення.

Практична значущість полягає у тому, що впроваджується проект спрямований виробництво пінополістирольних плит. ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» отримає позитивний прибуток від операційної діяльності лише у червні місяці, коли вийде на 90% запланованих потужностей. Річний обсяг виручки від реалізації складе 11881,36 тис. грн., сумарні річні витрати – 10848,85 тис. грн., прибуток від операційної діяльності – 1032,50 тис. грн. Отримана прибутковість призведе до значення рентабельності продукції на рівні 9,52%, а продаж – 8,69%, що є достатньо привабливим для цієї галузі виробництва.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Інноваційна діяльність промислового підприємства

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність», інновації – це новостворені (засновані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукти або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери та забезпечують сталий розвиток економіки [22].

В свою чергу, стан економіки впливає на розвиток та результати інноваційної діяльності у країні, завдяки чому можна залучати додаткові кошти для її фінансування, тобто бути привабливим для іноземних інвесторів. Отже, розвиток національної економіки неможливий без інноваційного розвитку країни, що актуалізує необхідність активізації інноваційної діяльності вітчизняних підприємств [12].

Інноваційна діяльність (англ. «innovation» – нововведення), як складова господарської діяльності сучасних підприємств, є одним з найважливіших чинників конкурентоспроможності та національного прогресу та зорієнтована на оновлення і вдосконалення організаційно-економічних відносин підприємств. Ця діяльність охоплює [10]:

- випуск і поширення принципово нових видів техніки і технології;
- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат; - фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін у стані продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального й екологічного становища.

Сутність інноваційної стратегії полягає в ефективному розвитку

підприємства, який пов'язаний з отриманням переваги над конкурентами і збільшенням прибутку шляхом постійного оновлення номенклатури виробів та розширення напрямів діяльності підприємства, що в свою чергу дозволяє їм розширити ринки збуту своєї продукції та завоювати нові сегменти ринку. Це потребує особливого, новаторського, антибюрократичного стилю мислення менеджерів підприємств, зорієнтованого на нововведення, координування й узгодження діяльності зі створення та впровадження новацій усіма структурними ланками і службами [9].

Інноваційна діяльність підприємства є основою динамічного розвитку й підвищення ефективності виробництва. Це особливий процес організації господарювання, оснований на постійному пошуку нових можливостей покращання техніко-технологічних факторів виробництва та пов'язаний з готовністю підприємницької структури брати на себе ризик по здійсненню нового проєкту, а також виникаючу при цьому фінансову, соціальну і моральну відповідальність. Завдяки інноваційній діяльності підприємства значно збільшують виробництво продукції, поліпшують якість, істотно підвищують продуктивність праці, забезпечують підвищення конкурентоспроможності та рентабельності виробництва. Чим вищий рівень впровадження інновацій на підприємстві, тим вище його конкурентоспроможність та отриманий у результаті діяльності прибуток. Конкурентоспроможність підприємства залежить від багатьох чинників, основним із яких є раціональне використання матеріальних, трудових, інноваційних, інформаційних і фінансових ресурсів, які в сукупності становлять потенціал підприємства [22].

Необхідність інноваційної діяльності підприємства обумовлена [2]:

- потребами підвищення техніко-технологічного рівня виробництва;
- збільшенням витрат і погіршенням економічних показників діяльності підприємства;
- моральним старінням техніки і технології;
- підвищенням ефективності виробництва на основі впровадження нової техніки;

- економічною доцільністю посилення інтенсивних факторів розвитку виробництва на основі використання досягнень науково-технічного прогресу у всіх сферах економічної діяльності;

- важливістю розвитку творчості винахідників і раціоналізаторів та використання їхніх пропозицій.

На практиці, залежно від сфери застосування, виділяють три основних види інноваційної підприємницької діяльності, які представлені в таблиці 1.1 [14]:

- інноваційна діяльність у сфері техніко-технологічного забезпечення виробництва;

- інноваційна діяльність у сфері збільшення виробництва, підвищення якості і здешевлення продукції;

- інноваційна діяльність у сфері соціального розвитку підприємств та сільських територій.

Таблиця 1.1 – Види інноваційної діяльності

Види інноваційної діяльності		
Розроблення інноваційних продуктів, продукції, послуг	Виробництво та реалізація інноваційної продукції	Надання інноваційних послуг

Наведена класифікація інновацій не тільки використовується для статистичних цілей, але і дозволяє позиціонувати продукцію на конкурентному ринку, оцінювати рівень власної конкурентоспроможності, розробляти стратегію розвитку, обґрунтовувати заходи щодо вдосконалення інноваційного менеджменту [22].

Здійснюючи інноваційний розвиток підприємства, необхідно визначити, які чинники здатні загальмувати або прискорювати інноваційний процес. Такі чинники формують сприятливий інноваційний клімат як в організації, так і в господарстві загалом. Інноваційним підприємствам перш, ніж приступити до організації інноваційної діяльності та впровадження інновацій, необхідно оцінити вплив цих факторів, щоб прийняти рішення про оптимальний спосіб та інструменти здійснення інноваційного розвитку [29].

Всі чинники, які визначають інноваційну активність виробників, доцільно поділити на дві групи: чинники зовнішнього та внутрішнього впливу, порівняння яких наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Чинники, які визначають інноваційну активність виробників

Чинники	Складові та їх характеристики
1. Зовнішні чинники, які можуть як обмежувати, так і сприяти інноваційному розвитку	- загальноекономічні фактори (політичні та правові чинники, тенденції інноваційної діяльності в державі, розвиток інноваційної інфраструктури тощо), які впливають на макросередовища;
	- регіональні фактори (частка регіону в інноваційній діяльності держави, обсяг і структура інноваційних інвестицій регіону, його інноваційна інфраструктура, підтримка інновацій регіональними органами влади, інвестиційна привабливість регіону тощо)
2. Внутрішні чинники – це чинники, які здійснюють вплив на інноваційний розвиток в межах підприємства	галузева приналежність підприємств
	наявність пільг і державної підтримки
	матеріальних, фінансових, інформаційних та трудових ресурсів
	фінансовий стан і результати діяльності виробника

Ці фактори пов'язані між собою та формують інноваційну активність суб'єктів господарювання. Вона визначається двома основними чинниками: станом інноваційного потенціалу підприємства та ефективністю системи управління інноваціями [22].

Зменшення кількості інноваційно-активних підприємств, обсягів реалізованої інноваційної продукції, кількості освоєних інноваційних видів продукції поєднується з позитивною динамікою кількості поданих заявок на видачу патентів, що свідчить про наявність інтелектуального потенціалу, але недостатню його реалізацію. Перспективний розвиток інноваційної діяльності неможливий без підвищення інноваційної активності персоналу підприємств, оскільки інноваційна діяльність має розглядатись як використання науково-технічного та інтелектуального потенціалу в господарській діяльності для створення нових конкурентоспроможних товарів та послуг. При організації інноваційної діяльності необхідно дотримуватись певних принципів. Принципи інноваційної діяльності повинні

враховувати вплив зовнішнього середовища, глобалізацію економіки та науково-технічної діяльності, основні досягнення науково-технічного процесу, національні та регіональні пріоритети, а також безумовно основні пріоритети та цілі розвитку підприємства [22].

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» основними принципами державної інноваційної політики є [11]:

- 1) орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- 2) визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- 3) формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- 4) створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- 5) забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- 6) ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- 7) вжиття заходів для підтримки міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- 8) фінансова підтримка, сприятлива кредитна, податкова і митна політики у сфері інноваційної діяльності;
- 9) сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- 10) інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- 11) підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Цей перелік принципів є об'єктивним та не суперечить ринковим умовам господарювання. Здійснення інноваційної діяльності повинно відбуватись у кілька етапів, які дозволять підприємству досягнути бажаного результату з мінімальними витратами та втратами. Етапи, які проходить підприємство від початку до завершення інноваційного проєкту, мають бути логічно пов'язаними та утворювати комплексну систему зв'язків [9]. Отже,

основні етапи, які має пройти підприємство при здійсненні інноваційної політики представлені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Алгоритм здійснення інноваційної діяльності підприємства

Складові	Характеристика
1. Планування інноваційної діяльності	- визначення мети та завдань інноваційної діяльності на основі поточних та перспективних планів розвитку підприємства, маркетингових та фінансових стратегій; - аналіз зовнішнього, внутрішнього середовища підприємства; аналіз ринку, аналіз можливостей і загроз, аналіз ризиків; - вибір оптимальної альтернативи; - конкретизація інноваційної програми, планування технічних, економічних та фінансових напрямів роботи
2. Організація інноваційної діяльності	- вибір інструментів реалізації інноваційної діяльності, визначення джерел фінансування та їх структури, узгодження термінів
3. Керівництво інноваційною діяльністю	- добір кадрів, розподіл функціональних обов'язків; - встановлення поетапних завдань; - розподіл фінансів
4. Мотивація інноваційної діяльності	- використання стимулів для оптимізації процесу здійснення інновацій
5. Контроль інноваційної діяльності	- зіставлення здобутих результатів із запланованими (контроль фінансів, технічно-якісних характеристик тощо)
6. Оцінювання ефективності та планування перспектив інноваційної діяльності	- порівняння отриманих (запропонованих результатів) з витратами, що призвели до отримання цих результатів

На кожному з етапів підприємство повинно враховувати особливості реалізації інноваційної діяльності та управління нею, щоб максимально оптимізувати цей процес здійснення та досягти врешті-решт поставленої мети [22].

Інноваційний розвиток підприємства може відбуватися не тільки при здійсненні ним інноваційної діяльності, а навпаки, інноваційна діяльність, з огляду на властиві їй ризики, не завжди призводить до розвитку.

Отже, аналіз інноваційного розвитку підприємства має фокусуватись в двох напрямках: аналіз власне розвитку та аналіз ознак його інноваційності – інноваційної активності та інноваційного потенціалу. А інноваційний розвиток підприємства, з точки зору аналізу, слід розглядати як позитивні якісні зміни стану підприємства (що знаходять відображення в підвищенні

ефективності діяльності, покращенні фінансового стану, зростанні ринкової вартості тощо) в результаті здійснення інноваційної діяльності та ефективного використання інноваційного потенціалу [23].

Важливість загального оцінювання стану інноваційного потенціалу промислових підприємств України полягає в обґрунтуванні величини показників, які відображають можливості і загрози підприємства щодо розробки і впровадження інновацій [22].

Величина інноваційного потенціалу є параметром, що дозволяє підприємству оцінити можливості інноваційної діяльності та визначити стратегію інноваційного розвитку. Від стану інноваційного потенціалу залежать управлінські рішення щодо вибору та реалізації інноваційної стратегії, тому необхідна його комплексна оцінка [22].

Показники рівня інноваційної активності підприємств – це відносні показники, які характеризують ступінь участі підприємств у здійсненні інноваційної діяльності в цілому або окремих її видах протягом визначеного періоду. Рівень інноваційної активності підприємств зазвичай визначається як відношення кількості інноваційноактивних, тобто зайнятих будь-якими видами інноваційної діяльності підприємств до загального числа обстежуваних за визначений період підприємств у країні, галузі, регіоні. Основними узагальненими показниками, які розраховують органи державної статистики про інноваційну діяльність підприємств, є [32]:

- частка підприємств, що займалися інноваціями;
- частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової;
- частка підприємств, що впроваджували інновації;
- кількість впроваджених нових технологічних процесів;
- кількість впроваджених маловідходних та ресурсощадних процесів;
- кількість найменувань освоєних інноваційних видів продукції;
- кількість найменувань освоєних нових видів техніки;
- придбання машин та обладнання, пов'язаних з упровадженням інновацій;
- загальна сума витрат на інновації, у тому числі за джерелами

фінансування (за рахунок власних коштів; державного бюджету; коштів іноземних інвесторів, інших джерел) [22].

1.2 Управління інноваційним розвитком організації в умовах цифрової економіки, враховуючи особливості інноваційної культури

На сьогоднішній день керівники організацій розуміють, що при розгляді проблем, пов'язаних з людськими ресурсами, потрібен особливий підхід, що враховує негативний вплив емоцій і помилок при прийнятті управлінських рішень. Управлінці виявляють зацікавленість в оволодінні сучасними методологічними інструментами, які не допускають невірних рішень або, хоча б, сприятимуть прийняттю тих, що приведуть до максимізації прибутку. На нашу думку, у всіх трансформаціях, що відбуваються в умовах цифрової економіки, провідна роль і значущість належить персоналу організації, а успішність впровадження інновацій, перш за все, забезпечується сформованою ефективною інноваційною культурою в організації, яка передбачає інноваційний і творчий спосіб мислення серед співробітників і топ-менеджменту. Цей висновок підтверджується і дослідженнями, проведеними всесвітньовідомою консалтинговою компанією PwC. Так, на думку опитаних PwC топ-менеджерів, впроваджувати інновації найуспішніше зможуть компанії, у яких розвинена продумана інноваційна культура (65%), що керуються свіжим мисленням (63%), які мають сильних управлінців (52%) і чітку бізнес-модель (47%), а також ті організації, чий бюджет на інновації передбачає підвищення фінансових потоків (32%) [43].

Одним із головних принципів налаштування загальної архітектури підприємства, передусім в її інформаційному аспекті, є принцип системної конгруентності (від лат. *congruens* (*congruentis*) – відповідний, сумірний), що в контексті збалансованості елементів системи управління означає необхідність узгодження взаємозв'язків між такими елементами системи управління, як цілі, структура, люди та культура [4].

Таким чином, зміни, нововведення, інновації пов'язують з різними

формальними та неформальними інститутами, розвиток яких обумовлюється впливом людини як носія та суб'єкта змін (людський чинник у галузі інновацій) (рисунок 1.1).

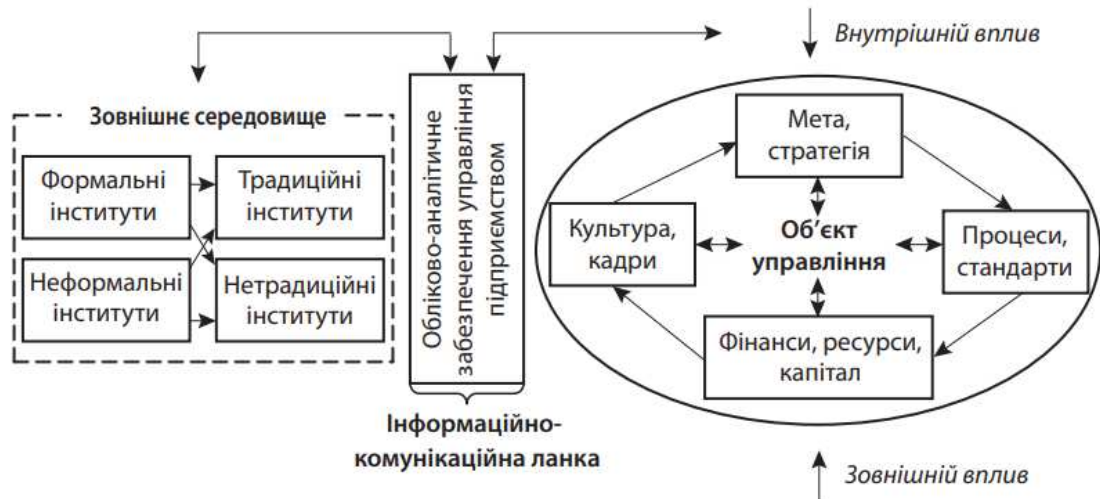

Рисунок 1.1 – Складові інноваційного потенціалу організації та їх зв'язок з людським чинником у галузі інновацій

Подібну тезу висловив С. Кові, запропонувавши новий погляд на ефективне використання людини через культивування парадигми принцип-центричного лідерства та формулу позитивної синергії: «залучення + терпіння = відданість» [13]. С. Кові виділив новий рівень управління людиною та капіталізації її «вищих» ресурсів через управління цілісністю особистості (яку він називає «дух»).

У такому управлінні закладений синергетичний ефект від використання всіх можливостей і мотивацій людини, а не лише її соціально-економічних і психологічних характеристик. У даному випадку інноваційна культура здатна проєктувати на всі організаційні процеси прогресивні погляди керівників, тим самим забезпечуючи процвітання бізнесу та його інноваційний розвиток. Формалізація знань, досвіду, інформації, оптимізація їх потоків знижує залежність результатів діяльності від зовнішніх чинників, що виводить підприємство на новий рівень у конкурентному середовищі [6].

Розвитку інноваційної культури приділяють велике значення українські дослідники. Так, Ю. Шипуліна відзначає, що «інноваційна культура

організації (підприємства чи установи) є складовою її потенціалу інноваційного розвитку, а також складовою її інтелектуального капіталу, що підтверджує важливу роль інноваційної культури у формуванні інноваційно-сприятливого середовища господарювання» [36]. В. Балабанов під інноваційною культурою розуміє «особливу форму (різновид) загальнолюдської культури, що становить нову історичну реальність, яка виникла завдяки прагненню суспільства до духовного та матеріального самооновлення та яка є передумовою якісних змін життєдіяльності людей, найважливішим соціально-психологічним фактором суспільного розвитку» [1]. Н. Краснокутська відзначає, що «Інноваційна культура – це форма організаційної культури, що виникла наприкінці ХХ ст. як адаптація до прискорення змін у виробництві, бізнесі та суспільстві» [15]. У Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» інноваційна культура розглядається як «складова інноваційного потенціалу, що характеризує рівень освітньої, загальнокультурної та соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах» [11].

На нашу думку, інноваційна культура на мікрорівні відображає цілісну орієнтацію персоналу організації, закріплену в мотивах, знаннях, уміннях і навичках, в образах і нормах поведінки, яка показує рівень діяльності відповідних соціальних інститутів, забезпечує прагнення персоналу до нових ідей, його готовність і здатність підтримувати та реалізовувати нововведення в усіх сферах життя, що є вагомою складовою потенціалу інноваційного розвитку [6].

На макрорівні – інституалізація інноваційної культури суспільства є упорядкованим процесом з певною структурою відносин, правилами поведінки, відповідальністю учасників та потужним організаційно-управлінським і правовим імпульсом забезпечення механізмів саморегулювання для вирішення суспільних значущих питань. Варто відзначити, що інструментарій, пов'язаний з принципами побудови

інноваційної культури, потребує систематизації. Аналізуючи принципи та заходи побудови інноваційної культури, ми простежуємо певні закономірності: інноваційна культура здатна впливати практично на всі сфери діяльності організації – взаємодію зі стейкхолдерами, організацію бізнеспроцесів і умов праці, логістику, документообіг тощо [6].

Було виявлено, що особливостями успішного формування інноваційної культури є такі заходи [6]:

- заохочення інноваційних пропозицій і дух змагання в колективі;
- відкритість топ-менеджменту;
- реалізація заходів щодо підвищення частки інноваційних товарів у загальному обсязі виручки;
- забезпечення умов для генерації інновацій, створення прототипів, реалізації інновацій;
- створення умов для регулярної командної роботи та міждисциплінарної взаємодії;
- формування сприятливого та комфортного трудового середовища, відсутність формалізації та бюрократії;
- організація незамкненого інформаційного обміну.

З огляду на перелічені принципи побудови інноваційної культури, у рамках яких знаходяться зазначені вище заходи, пропонуємо об'єднати їх за трьома основними напрямками: «Ефективна комунікація», «Комфортні умови праці» та «Система мотивації». «Ефективна комунікація» – створення умов для роботи в команді, обміну інформацією, ефективного діалогу з партнерами, клієнтами та конкурентами. «Комфортні умови праці» – умови для комунікації, а також для трудової діяльності кожного співробітника (необхідне обладнання, ергономіка і зручність робочого місця, оснащеність робочого простору тощо). «Система мотивації» – зацікавленість як топ-менеджменту, так і співробітників в розробці та впровадженні інновацій (системи заохочень, конкурси, дух суперництва) (рисунок 1.2).

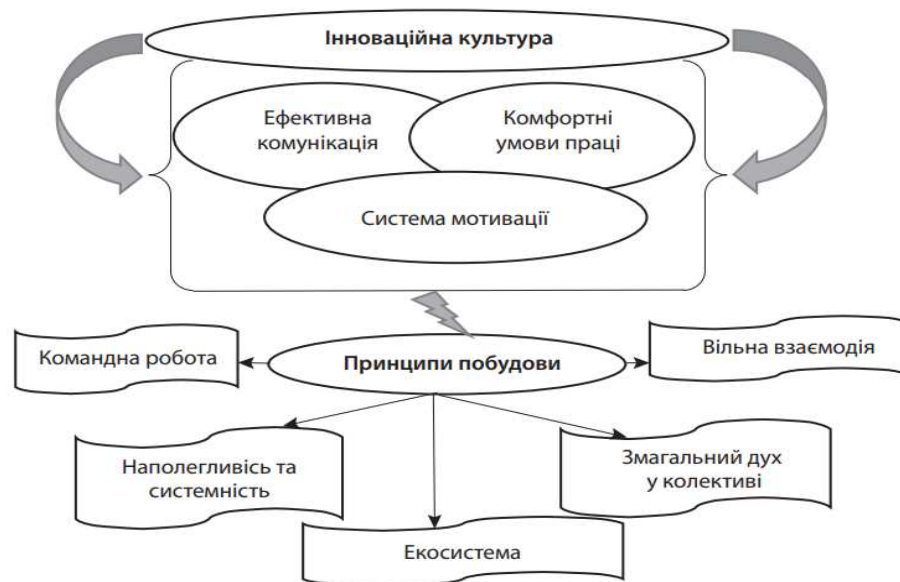

Рисунок 1.2 – Принципи, що визначають побудову інноваційної культури організації

На нашу думку, від інноваційної культури організації напряму залежить її інноваційно-технологічна розвиненість, яка визначає рівень готовності генерувати, реалізовувати та впроваджувати інноваційні розробки і, таким чином, впливати на інноваційний розвиток організації.

Для виявлення позицій, які потребують удосконалення, важливо визначитися, які елементи є проблемними і що можна зробити для досягнення ідеального сценарію. За допомогою такого аналітичного базису, на наш погляд, є можливість побудувати стратегію посилення слабких сторін і закріплення та вдосконалення переваг. У даному випадку проєктна команда може оцінити стан кожного напрямку – від найкращого до найгіршого. Конкретна точка дозволить побудувати дерево рішень залежно від характеру проблеми: у разі позитивної діагностики – підтримка позицій, при негативній – удосконалення ситуації. Розроблення пропозицій щодо покращення кожного з напрямків можна здійснити за допомогою інструментарію дизайн-мислення завдяки універсальності та практикоорієнтованості даного підходу [6] (рисунок 1.3 та рисунок 1.4).

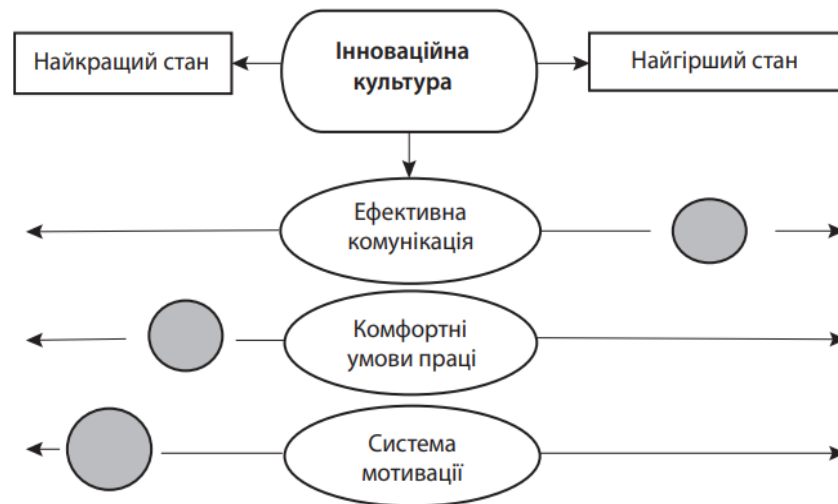

Рисунок 1.3 – Визначення рівня розвитку кожного з напрямів інноваційної культури організації

Виявлені точки вдосконалення інноваційної культури стануть базисом для пошуку інсайтів за кожним із напрямків: чим гірше стан справ, тим більший простір для впровадження інновацій. Потенційні рішення можна знайти та розвинути за допомогою інструментарію фреймворка дизайн-мислення. Для цього необхідний діагностичний апарат, який дозволяє зрозуміти, в якому випадку необхідно впроваджувати інноваційну культуру, а також виявити дієві способи оцінки рівня інноваційної розвиненості – показника, який дозволить визначити, наскільки організація відкрита до впровадження та розвитку інновацій і, відповідно, заохочення процесів творчого процвітання [6].

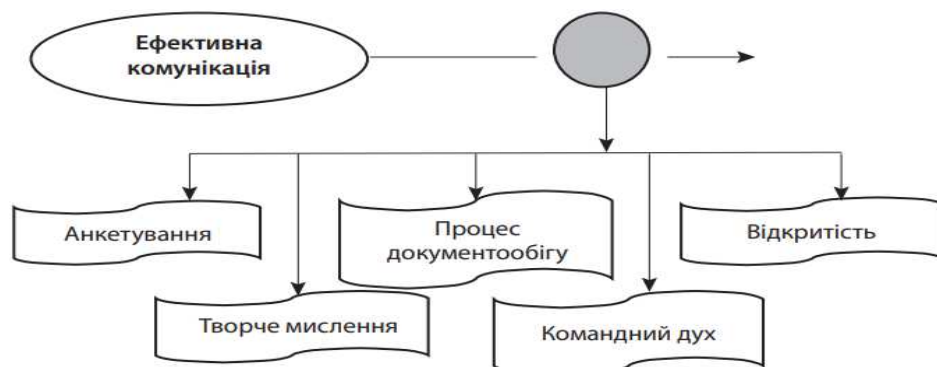

Рисунок 1.4 – Потенційне дерево рішень в межах точки вдосконалення інноваційної культури за напрямом «Ефективна комунікація»

На основі виділеного ракурсу вважаємо за доцільне використання двох найбільш популярних оціночних моделей – SWOT-аналіз і метод експертних оцінок (далі – МЕО). Якщо говорити про SWOT-аналіз, то даний інструмент дозволяє визначити: які сильні та слабкі сторони організації, який вплив зовнішнього середовища та як компанія може їй протистояти, у чому успішність діяльності компанії, а також які стратегії слід впроваджувати. Що стосується МЕО, то під час вирішення будь-яких операційних завдань організації вдаються до рекомендацій компетентних фахівців-експертів. «Методи, які засновані на припущенні про те, що на базі думок спеціалістів у певній галузі знань можна побудувати адекватну картину майбутнього розвитку з урахуванням всіх можливих зсувів і стрибків отримали назву методів експертиз, або методів експертних оцінок» [7].

У даному випадку «експерт» – це особа, здатна висловити аргументовану думку з досліджуваного питання. У виданій монографії «Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання» Б. Грабовецьким узагальнено теоретико-методологічні та прикладні аспекти методів прогнозування – експертних оцінок [5]. Прогнозні експертні оцінки відображають індивідуальні професійні судження спеціалістів щодо перспектив розвитку об'єкта та ґрунтуються на мобілізації досвіду, доповненого знаннями та інтуїцією. Кожен експерт створює свою інтуїтивну модель досліджуваного явища, що дозволяє йому за певних умов формувати наближені кількісні оцінки. Відомими є декілька ключових методів МЕО: метод досягнення консенсусу, діалектичний метод, метод диктатури, дельфійський метод, колективний метод тощо. Як констатується багатьма авторами, найбільш популярним з МЕО є дельфійський метод або метод «Дельфі». Такий метод виправдано підходить для колективного аналізу проблем, пошуку оптимальних рішень і прогнозування.

Основним способом отримання такої оцінки є інтерв'ювання, яке ми також знаходимо важливим інструментом в оцінці рівня інноваційної прогресивності організації. З огляду на вищеперераховані методики та положення, пропонуємо діагностичний інструментарій в умовах цифровізації

бізнесу – систему інноваційної прогресивності у вигляді опитування з метою визначення інноваційно-технічної розвиненості організації, рекомендованої для використання підприємцями і топ-менеджментом. В основу цієї концепції нами покладено модель, наведену на рисунок 1.5.

Рисунок 1.5 – Концепція діагностики системи інноваційної прогресивності організації через призму інноваційної культури

Основою для опитування можуть бути складові інноваційного фреймворка дизайн-мислення: емпатія, глибинне інтерв'ю, спостереження. Так, опитавши співробітників і топ-менеджмент, відвідавши безпосередньо організацію, є можливість отримання більш цінних «живих» даних, які дозволять виявити прогресивні та стримуючі елементи інноваційної культури. Пропонуємо використання чотирьох ключових блоків, за якими формуються запитання: культура, бізнес-процеси, поведінка, ресурси [6].

Перший блок – культура – показує, наскільки розвинена в організації

інноваційна культура: заохочення внутрішніх інновацій, корпоративні конкурси, стимулювання ініціативних та енергійних співробітників, сприятливе трудове середовище тощо.

Другий блок – бізнес-процеси – допоможе виявити, яку роль інноваційна культура займає в бізнес-процесах організації: коли був реалізований останній інноваційний проєкт, наскільки гнучка і доступна структура управління, чи існує інноваційна стратегія тощо.

Третій блок – поведінка персоналу – відповідає за коректну реакцію з боку топ-менеджменту на своєчасне і доречне впровадження інновацій та оновлення: прогресивність керівника, наявність гальмуючих стимулів, присутність мотивів у співробітників і топ-менеджменту тощо.

Четвертий блок – ресурси – визначить можливості організації для реалізації інновацій: фінансування, наявність ініціативних співробітників, необхідних фондів.

Кожна відповідь передбачає оцінку від 1 до 3. Сума значень даних оцінок дозволяє виявити рівень інноваційного розвитку за кожним блоком. Для достовірності оцінки пропонується пройти опитування якомога більшої кількості співробітників або тільки топ-менеджменту. Якщо опитаних багато, оцінка за конкретною галуззю округляється до цілого числа. Якщо провести опитування неможливо, дослідник може виставити оцінки самостійно за допомогою інструментів емпатії, спостереження та глибинних інтерв'ю [6].

1.3 Особливості організації рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні

У сучасних умовах високої конкуренції, глобалізації економічних відносин та швидкої трансформації технологій, суб'єкти господарювання в національній економіці мають лише два основні шляхи: активізація власної інноваційної активності або зниження конкурентоспроможності, що призведе до банкрутства. «Світові тенденції кінця XX – початку XXI століття засвідчили, що лише ті країни, які створюють та активно використовують

інновації та нові технології здатні до успіху. Останні виступають запорукою економічного зростання та індикаторами рівня економічного добробуту» [30]. Саме тому для національної економіки України одним з першочергових завдань є окреслення власного шляху інноваційного розвитку, формування якого стає можливим на основі визначення сильних сторін та мінімізації факторів, що перешкоджають поширенню інноваційної діяльності.

Активне поширення інноваційної діяльності вимагає проведення комплексного аналізу, метою якого є визначення основних індикаторів, що визначають стан розвитку інноваційної діяльності. Крім того, назрілим для України виступає питання щодо вивчення іноземного досвіду у площині моніторингу базових показників інновацій. Такий процес є динамічним та відчуває на собі вплив новітніх тенденцій, які обумовлені поглибленням глобалізації, інтеграції, поширенням нових винаходів, інновацій та поступовим формуванням економіки, заснованої на знаннях [16].

Сьогодні міжнародне співставлення щодо інноваційного розвитку забезпечують численні рейтинги та індекси. Зокрема, Україна представлена у більшості з них, які дають оцінку стану та потенційних можливостей використання інновацій, забезпечення у сфері технологій та інновацій конкурентоспроможності [16]. Одним з найбільш поширених у світі індексів, що відображає потенціал інноваційної діяльності та її основні результати вважають Глобальний індекс інновацій (Global Innovation Index), що, по суті, виступає середнім значенням двох субіндексів (таблиця 1.4).

У 2021 р. лідер Глобального індексу інновацій залишився не змінним, як і попередні роки. Першу сходинку обіймає Швейцарія. Хоча відбулися деякі зміни у TOP-5 рейтингу, оскільки до п'ятірки несподівано увійшла Південна Корея, вище за яку розмістилися Швеція, США, Великобританія. Україна у минулому році дещо втратила позиції попередніх років й обіймає 49 сходинку. Поруч з Україною у рейтингу розмістилися Греція (47 позиція), Румунія (48), Чорногорія (50), Філіппіни (51). Із територіально сусідніх країн найкраще положення займає Угорщина (34). В таблиці 1.5 наведено місце України у міжнародних рейтингах, що відображають її інноваційний

розвиток. Аналіз даних таблиці 1.5 свідчить, що у 2021 р. Україна обіймає гірші позиції за останні чотири роки. У порівнянні з попереднім роком маємо несуттєве покращення лише за однією складовою – рівень розвитку бізнесу, але по відношенню до 2017–2019 рр. позитивний рух, навіть за даним критерієм, не відчутний [16].

1.4 – Складові Глобального індексу інновацій [40]

Глобальний індекс інновацій	
Субіндекс інноваційних витрат (Innovation Input)	Субіндекс інноваційних результатів (Innovation Output)
1 Інституції, за якими аналізується політичне середовище, регуляторне середовище та бізнес-середовище	1 Знання та результати наукового пошуку (рівень розробки нових знань, техніки, технології, темпи їх поширення та вплив на знання)
2 Людський капітал і дослідження. В межах даного показника визначається стан розвитку освіти в цілому та вищої освіти зокрема, а також рівень проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт	
3 Інфраструктура, до складу якої зараховують загальну інфраструктуру, інформаційно-комунікаційні технології, екологічну стійкість	2 Креативність або результати творчої діяльності (аналізуються нематеріальні активи, частка новітніх (креативних) товарів та послуг, інтернет-творчість тощо)
4 Рівень розвитку ринку, що визначається кредитною політикою, інвестиційною політикою, конкурентними відносинами, торгівельними операціями та масштабами ринку	
5 Рівень розвитку бізнесу або бізнес-досвід (висококваліфіковані робітники та частка зайнятості у наукоємних галузях, інноваційні зв'язки, рівень поглинання знань)	

Протягом досліджуваного періоду доволі сильні позиції Україна стабільно має за такими показниками Глобального індексу інновацій як розвиток людського капіталу та досліджень, знання та результати наукового пошуку, а також креативність. Й такі засади є не випадковими, оскільки важливою складовою вітчизняної інноваційної конкурентоспроможності виступає людський капітал, знання та результати наукового пошуку. Їх ефективна реалізація визначається як головна конкурентна перевага національної економіки України. Саме тому важливу увагу сьогодні держава надає зростанню освітньо-наукового потенціалу. Дійсно, сучасне суспільство зацікавлене у багатогранному та гармонійному розвитку особистості, індивідуальній свідомості та формуванню на цій основі

висококваліфікованих та освічених фахівців. До того ж поширеною є точка зору, що «знання є одним із головних чинників фінансової стійкості держави» [31].

Таблиця 1.5 – Місце України у міжнародних рейтингах, що відображають інноваційний розвиток

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Глобальний індекс інновацій	64	56	50	43	47	45	49
<i>Innovation Input</i>	84	76	77	75	82	71	76
Institutions	98	101	101	107	96	93	91
Human capital & research	36	40	41	43	51	39	44
Infrastructure	112	99	90	89	97	94	94
Market sophistication	89	75	81	89	90	99	88
Business sophistication	78	73	51	46	47	54	53
<i>Innovation Output</i>	64	40	40	35	36	37	37
Knowledge & technology outputs	34	33	32	27	28	25	33
Creative outputs	75	58	49	45	42	44	48
Індекс інноваційного розвитку за Bloomberg	33	41	42	46	53	56	58
продуктивність праці	48	50	50	50	60	57	55
патентна активність	25	28	27	27	35	36	36
ефективність вищої освіти	5	5	4	21	28	48	57
виробництво з доданою вартістю	40	46	47	48	58	57	57
інтенсивність досліджень і розробок	39	45	44	47	54	57	59
концентрація дослідників	39	42	44	46	48	49	52
проникнення високих технологій	31	36	34	32	35	35	39
Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло	35	35	35	36	36	33	34

Стабільно низькі коефіцієнти Україна має в інституційній площині, розвитку вітчизняної інфраструктури та ринкового середовища. Вважаємо, що таке становище відображає непослідовність проведення реформ, політико-економічну нестабільність, наявність невирішеного воєнного конфлікту на сході країни. Крім того, слід визнати, що ті державні методи, які використовуються у напрямку підтримки інноваційної діяльності є недосконалими та неефективними. Тому, пріоритетним шляхом вирішення наявних проблем може стати формування ефективного інституційного середовища, яке слід розглядати як систему формальних правил, неформальних обмежень (етики й моралі) та механізмів їх реалізації [35]. Побудова такої системи дозволить налагодити взаємодію учасників інноваційного процесу, стимулювати та підтримувати обмін ідеями та розробками, створити конкурентоспроможний інноваційний продукт та

забезпечити реалізацію інтересів національного суспільства.

Незадовільні позиції займає Україна у рейтингу інноваційних економік, який вже протягом дев'яти років складає агенція Bloomberg. У 2021 р. з поміж 60 країн вона займає 58 позицію й слід визнати, що останнім часом ситуація дещо погіршується. Так, за період з 2015 р. по 2021 р. наша країна втратила аж 25 сходинок, що обумовлено послабленням усіх складових рейтингу, до яких входять [16]:

- продуктивність праці;
- патентна активність;
- ефективність вищої освіти, яка визначається як частка випускників ЗВО в загальній кількості випускників освітніх установ;
- виробництво з доданою вартістю або технологічні можливості (додана вартість виробництва по відношенню до ВВП);
- інтенсивність досліджень і розробок (витрати на НДДКР по відношенню до ВВП);
- концентрація дослідників (чисельність науковців на 1 млн. мешканців країни);
- проникнення високих технологій або кількість високотехнологічних підприємств (частка інноваційних компаній в загальній кількості підприємств).

За даними Індексу інноваційного розвитку Bloomberg наразі гірші рейтингові показники мають лише Алжир та Іран. Лідером рейтингу знов стала Південна Корея, що відвоювала свої позиції у минулорічного переможця – Німеччини. Відповідно Південна Корея відновила статус найбільш технологічно розвинутої країни світу, чого досягла за рахунок революційних інноваційних розробок. Серед складових Індексу Південна Корея є найкращою за патентною системою, посідає другі позиції за такими показниками як інтенсивність досліджень та розробок, валова додана вартість виробництва; третю сходинку – концентрація дослідників; четверту – щільність високотехнологічних компаній, що досягається за рахунок інноваційної діяльності таких світових гігантів як Samsung, LG, Hyundai

тощо [16].

Інноваційний індекс Європейського інноваційного табло покликаний аналізувати результати реалізації інноваційної політики на основі 27 індикаторів, розподілених на 10 блоків. Такі засади дають можливість порівнювати інноваційну діяльність країн Європейського співтовариства, країн-кандидатів на вступ у ЄС та деяких інших держав, а також визначати сильні та слабкі сторони національних інноваційних систем, що є допоміжним фактором у визначенні пріоритетних проблем, які необхідно вирішувати. За результатами рейтингу усі країни, що представлені у табло, розподіляються на чотири групи. У минулому році, як і в попередні періоди, Україна зарахована до групи скромних або повільних новаторів, інноваційні показники яких є приблизно на 50% нижче за середні по ЄС [16].

Серед сильних сторін у 2021 році визначено наявне інноваційне середовище та вплив на зайнятість (таблиця 1.6).

Таблиця 1.6 – Динаміка зміни індексів Європейського інноваційного табло (ЄІТ) для України

Основні блоки ЄІТ	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 людські ресурси	67	66,1	131,6	100,8	53,4	46,4	31,8
2 привабливі дослідницькі системи	8	14,9	22,3	15	17,3	15,1	17,3
3 інноваційне середовище/діджиталізація	-	-	5,5	6,0	169,6	97,5	72,0
4 фінанси і підтримка інновацій	23	19,0	16,7	7,6	11,3	9,8	17,7
5 витрати на інновації	46	46,8	44,8	52,9	45,1	34,8	41,0
6 інноватори	0	15,7	16,0	15,6	20,2	22,6	-
7 зв'язки	24	4,6	9,6	3,0	37,6	36,5	10,1
8 інтелектуальна власність	29	23,6	13,4	13,1	20,9	22,4	9,8
9 вплив на зайнятість	-	77,9	77,9	77,4	86,9	80,5	78,2
10 вплив на експорт	44	33,1	32,8	34,7	35,1	35,3	37,5

Крім того, Україна має доволі високі показники за такими індикаторами як зайнятість у наукоміській діяльності, поширення широкосмугового інтернету (зв'язку), витрати на інновації, які не стосуються НДДКР, експорт наукоміських послуг. У той же час найслабші інноваційні виміри стосуються фінансів та підтримки інновацій, привабливості

дослідницьких систем, інтелектуальної власності. До низько оцінюваних варто віднести такі показники як державні витрати на НДДКР, частка малих та середніх підприємств, що мають маркетингові або організаційні інновації, міжнародні видання науки і бізнесу [16].

Поелементний аналіз Інноваційного індексу Європейського інноваційного табло дозволяє зробити висновок, що Україна має нереалізовані можливості, які стримують інноваційний розвиток, особливо це стосується захисту прав інтелектуальної власності та комерціалізації нововведень.

Таким чином, аналіз низки міжнародних індексів щодо інноваційного розвитку засвідчив, що країни-лідери мають кращі показники за такими параметрами як ділова активність, людський капітал, витрати на проведення досліджень тощо. Вони спрямовують значні капіталовкладення в інновації та мають більш кваліфіковану робочу силу. Позиції України у міжнародних рейтингах, що відображають стан розвитку інноваційної діяльності засвідчують, з одного боку, наявність високого рівня освітньо-наукового потенціалу, який є підґрунтям для продукування новацій, інновацій, наукових розробок, нової техніки чи технології тощо. Але, з другого боку, наочно демонструють цілий спектр проблем [16]:

- наявність неефективного та слабкого механізму впровадження інновацій у сферу економічної діяльності та подальшої комерціалізації;

- недостатній рівень державної підтримки інноваційних проєктів та їх фінансування як з державного бюджету, так і за рахунок приватних інвесторів;

- мінімальне використання можливостей передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, особливо щодо науково-технологічного співробітництва, розвитку підприємництва та промислової політики;

- зменшення обсягів фінансування науки та інновацій, розвитку освіти;

- поширення корупції та політичної нестабільності;

- низький рівень кооперації між інноваційними підприємствами та науково-дослідними установами

Підбиваючи підсумки до першого теоретичного розділу, відмітимо, що інноваційна діяльність в умовах високої конкуренції має важливе значення, адже вона сприяє розвитку підприємства, підвищенню ефективності його ресурсного потенціалу, забезпеченню стабільності функціонування на ринку та відповідності його роботи до вимоги ринку. Для успішної інноваційної діяльності підприємство має враховувати загальнодержавні принципи інноваційної діяльності, визначені чинним законодавством та дотримуватись принципів інноваційної діяльності, що дозволить реалізовувати інноваційні програми без значних витрат та втрат. Отже для того, щоб країна впевнено стала на інноваційний шлях розвитку, необхідно докласти великих зусиль у наступних напрямках: орієнтації державної політики на активізацію інноваційної діяльності підприємств; розвиток освіти і науки як необхідного підґрунтя для продукування інноваційних ідей і розробок; формування інноваційної інфраструктури, як важливої складової національної інноваційної системи.

У кінцевому підсумку розроблена інноваційна культура у вигляді застосування сучасних способів організації робочого простору, ефективної взаємодії персоналу та системи його мотивації повинна стати міцним фундаментом, що дозволяє організаціям ефективно впроваджувати інновації та уникати копіювання стратегії конкурентів, плинності кадрів, втрати прибутковості. Визначено роль та місце інноваційної культури як вагомої складової потенціалу інноваційного розвитку організацій, уточнено змістовне наповнення категорії «інноваційна культура» на макро- та мікрорівнях. Запропоновано принципи побудови інноваційної культури в організаціях об'єднати за трьома основними напрямками: «Ефективна комунікація», «Комфортні умови праці» та «Система мотивації», в рамках яких знаходяться заходи щодо підвищення ефективності управління. Рекомендовано концепцію інноваційної прогресивності у вигляді опитування з метою визначення інноваційно-технічної розвиненості організації для використання підприємцями і топ-менеджментом.

Для вирішення проблем, що приводять до гальмування інноваційного

розвитку й як наслідок зайняття Україною низьких позицій у міжнародних рейтингах, необхідно вирішити низку завдань, що, на нашу думку, мають стати локомотивом зростання інноваційної сфери, серед яких виділяємо: удосконалення інституційного середовища, а також запровадження дієвих інструментів державного сприяння ринковій реалізації результатів інноваційної діяльності; сприяння збільшенню інвестицій в інноваційну діяльність; поширення науково-технічних програм, що передбачають співпрацю наукового та виробничого секторів; налагодження партнерських відносин з країнами ЄС та світовими лідерами інноваційного розвитку; модернізацію української освітньої системи та наукової підготовки відповідно до міжнародних стандартів; удосконалення системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, що передбачає забезпечення неперервного обміну інформацією, новими розробками, надання консалтингових послуг.

2 АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

2.1 Загальна характеристика підприємства ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ВІК БУД ТРЕЙД» (далі ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД») розпочало свою діяльність 2005 р. і на сьогоднішній день має потужні технологічні лінії, що виробляють пінополістирол об'ємом до 60000 м³ щомісяця. підприємство пропонує споживачам пінопласт EPS різних марок, екструдований пінополістирол XPS, а також графітонаповнений пінопласт VIKBUD GRAPHITE EPS 60, коефіцієнт теплопровідності якого на 20% нижчий. Крім того, у каталозі компанії є дюбелі для теплоізоляції та супутні товари, необхідні для монтажних робіт [25].

На сьогодні ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є провідним вітчизняним виробником пінополістирольних плит (пінопласту), які використовують у системах теплоізоляції фасадів будівель і споруд. Маючи постійних і надійних партнерів, які виробляють і постачають якісні будівельні матеріали, фахівці підприємства консультують, комплектують і забезпечують своїх клієнтів всіма необхідними матеріалами для утеплення фасадів зі складу у м. Київ. На підприємстві наявний повний цикл виробництва, продажу та постачання готових матеріалів для теплоізоляції фасадів у будівництві та архітектурі.

Пінопласт торгової марки ВІК БУД добре зарекомендував себе і широко використовується в процесах термоізоляції, виробничих процесах і процесах зберігання, споруд, продуктів харчування, матеріалів, сировини і техніки для ефективного контролю температурного режиму та режиму вологості.

Персонал підприємства представляє собою висококваліфікованих фахівців з багаторічним досвідом роботи, що володіють практичними знаннями і навичками в галузі технологій виробництва пінополістиролу.

В 2006 р. був запущений завод з виробництва пінополістирольних плит біля м. Бела Церква, виробнича потужність якого складала 35000 м³ пінопласту на місяць. У 2008 р. були запущені лінії з виготовлення поліетилену та продукції з нього і лінія по виробництву дюбеля для кріплення теплоізоляційних плит. На початку 2011 р. компанія ВІК БУД ТРЕЙД інвестувала більше 2 млн. Євро в нову технологічну лінію з виробництва пінопласту, продуктивністю 60 тис. м/куб на місяць. Виробником лінії є провідний світовий лідер з виробництва обладнання. На сьогоднішній день в Україні – це найпотужніша і сучасна автоматична лінія по виробництву пінополістирольних плит [25].

Обладнання відповідає всім світовим вимогам і стандартам. На рисунку 2.1 наведені сертифікати якості продукції (а) та висновок держаної санітарно-епідеміологічної експертизи (б).

а) сертифікат якості продукції

б) висновок держаної санітарно-епідеміологічної експертизи

Рисунок 2.1 – Сертифікати ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Власний автопарк дозволяє провести доставку продукції за вказаною адресою у зручний для замовника час. Підприємство не обмежується виробництвом і постачанням високоякісної продукції. Керівництво вважає своїм обов'язком розробляти і впроваджувати інноваційні продукти, які відрізняються все більш високими експлуатаційними характеристиками і більш тривалим терміном служби. Тому ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» співпрацює з іншими представниками галузі для обміну досвідом, керівництва та підтримки професійної освіти та розвитку сектора хімічної промисловості для будівельної галузі.

Клієнтами ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є великі забудовники і будівельні маркети, виробничі компанії всіх галузей харчової, енергетичної, фармацевтичної, хімічної, легкої, судноремонтної, оборонної промисловості, а також комерційні підприємства та приватні особи.

Підприємство пропонує готові рішення проблем, пов'язаних з неконтрольованим температурним режимом та режимом вологості атмосферного повітря в системах термоізоляції будівель і споруд, різних комунікаціях, а також в процесах термоізоляції продуктів харчування, процесах зберігання, транспортування техніки та товарів що вимагають специфічних умов транспортування. Підбір, постачання, пінополістирольних плит (пінопласту). Виготовлення пінополістирольних плит (пінопласту) на замовлення. При цьому клієнти мають такі вигоди, як [25]:

- усунення / запобігання коливання (перепаду) температурного режиму повітря;
- скорочення витрат на обслуговування будівель і споруд, техніки в т.ч. систем опалення та кондиціонування;
- збільшення термінів служби будинків, будівель і споруд;
- зниження капітальних і експлуатаційних витрат;
- зниження сукупної вартості зберігання продукції;
- зниження енерговитрат і, як результат, отримання більшої віддачі від інвестиційних вкладень.

Гарантії, що надаються підприємством, наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Гарантії, що надаються підприємством

Назва	Характеристика
Гарантія відповідності	Продукція відповідає усім діючим стандартам якості в т.ч. ЄС, що підтверджується Декларацією про відповідність. Термін експлуатації продукції більш 25 років
Гарантія ціни	Клієнти отримують продукцію відмінної якості за найбільш вигідною ціною
Терміни виготовлення	Процес виготовлення продукції максимально автоматизований, що дозволяє скоротити термін виробництва
Постачання	Підприємство має власний парк автотранспорту. Це дозволяє своєчасно виконати замовлення
Підтримка	Надається консультаційна підтримка партнерам і клієнтам з питань вибору відповідної марки продукції. Висококваліфіковані фахівці з багаторічним досвідом роботи
Переваги	Співпраця із підприємством забезпечує конкурентоспроможність, підвищуючи ефективність процесів виробництва і зберігання та використовуючи перевірені технології виготовлення продукції, які орієнтовані на вирішення питань споживачів

Організаційна структура управління ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» – лінійно-функціональна. Така структура опирається на розподіл повноважень та відповідальності за функціями управління і прийняття рішень по вертикалі (рисунок 2.2). Вона дає змогу організувати управління за лінійною схемою (директор – начальник відділу – спеціаліст), а функціональні відділи апарату управління підприємства лише допомагають лінійним керівникам вирішувати управлінські завдання. При цьому лінійні керівники підпорядковані керівникам функціональних відділів апарату управління.

Така структура управління завдяки своїй ієрархічності забезпечує швидку реалізацію управлінських рішень, сприяє спеціалізації і підвищенню ефективності роботи функціональних служб, уможлиблює необхідну маневреність ресурсами. Вона є найдоцільнішою для машинобудівного підприємства зі сталим переліком устаткування та незначними еволюційними змінами технології його виготовлення. Проте за умов частих технологічних змін, оновлення переліку обладнання використання цієї оргструктури уповільнює терміни підготовки і прийняття управлінських рішень, не забезпечує належної злагодженості в роботі функціональних відділів (підрозділів).

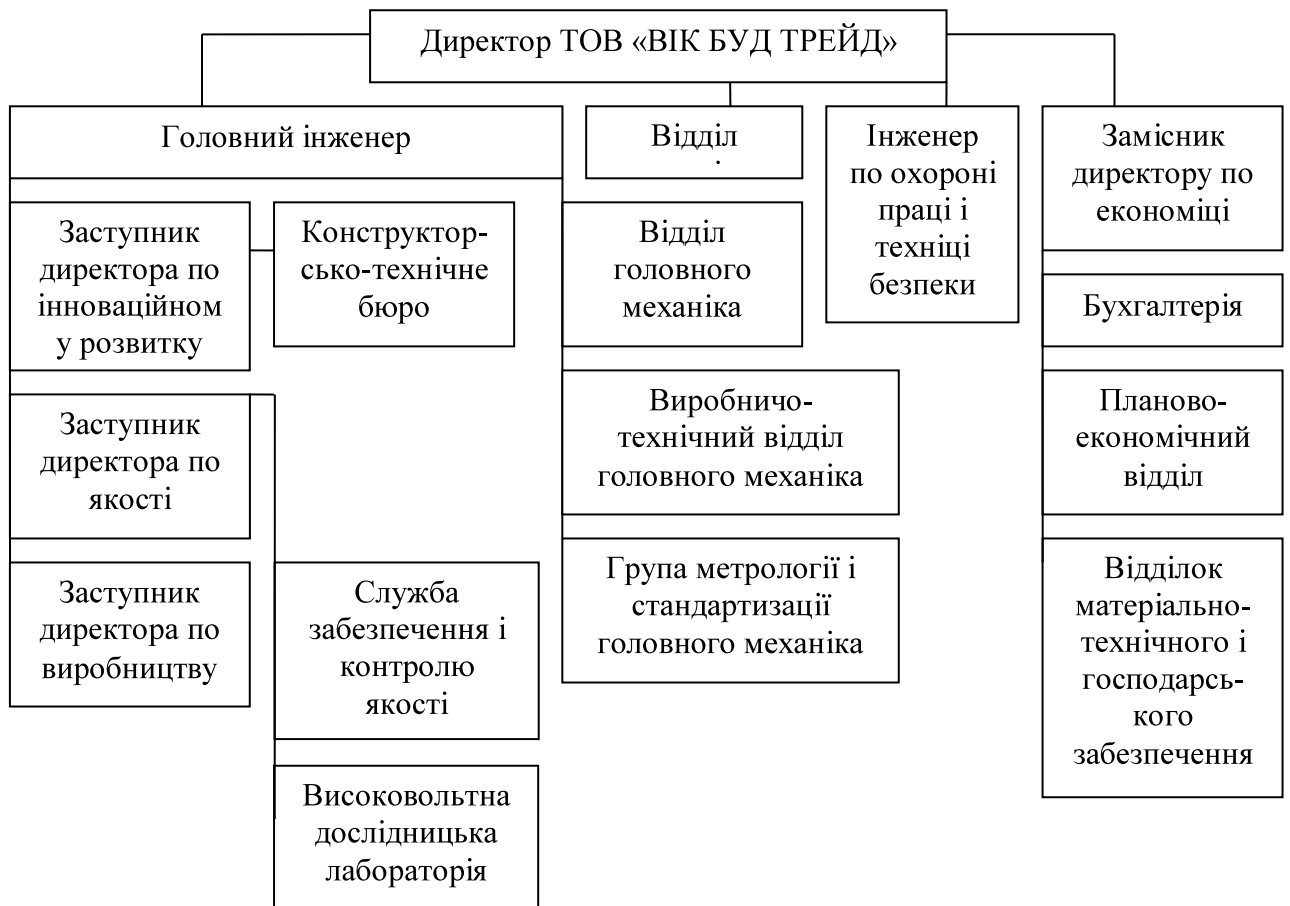

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Попит на устаткування, що виробляє ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» напряму залежить від розвитку ринку пінопласту.

2.2 Аналіз розвитку ринку пінопласту в Україні

На сьогодні в Україні представлено досить широкий асортимент полімерних теплоізоляційних матеріалів, який нараховує більше сотні великих і малих підприємств, широко розгалужену дилерську мережу, враховуючи таких дистриб'юторів, як ТОВ «Будмакс», ТОВ «Айперон», ТОВ ПТК «Агромат», мережу великих спеціалізованих магазинів ПрАТ «Нова Лінія», ТОВ «Леруа Мерлен», ТОВ СП «Епіцентр», ТБД «Олді» тощо. Серед вітчизняних лідерів галузі виробників полімерних теплоізоляційних матеріалів можна виділити: ТОВ «Хенкель-Баутехнік Україна» (ТМ Церезіт), ТОВ «Полірем», НПП «Геліос» (ТМ Ферозіт), ТОВ «Фомальгаут» (ТМ Полімін), ТОВ «ТММ» (ТМ Токан), ПК «Лідер», ТОВ «Артіль» (ТМ Атрісан)

[20].

Присутня на ринку і закордонна продукція, яка представлена такими брендами, як Knauf, Sopro (Німеччина), Atlas (Польща), Vetonit (Фінляндія), Marei, LITOCOL (Італія) тощо. Полімерні теплоізоляційні матеріали експортуються з України до Польщі, РФ, Молдови, Білорусі, Румунії, Естонії, Сербії, Латвії, Угорщини, Німеччини, Узбекистану, Чеської Республіки, Італії, Іраку, Швеції та ін. Згідно з даними [5] на рисунку 2.3 наведено частки основних країн – контрагентів експорту полімерних теплоізоляційних матеріалів [20].

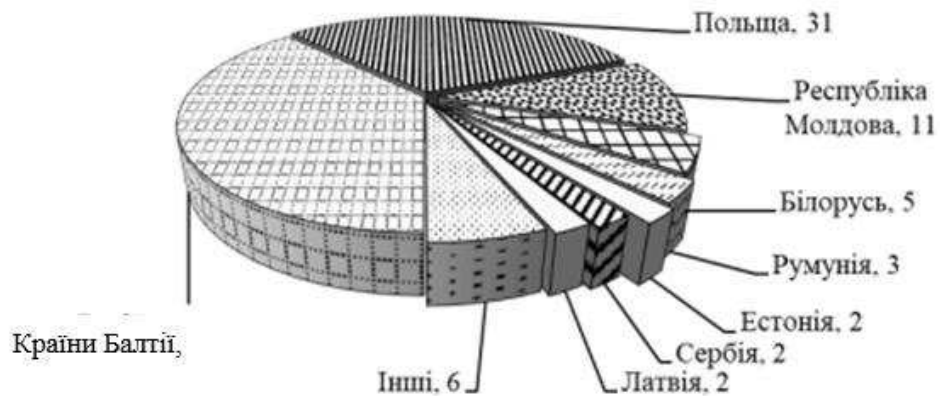

Рисунок 2.3 – Структура експорту полімерних теплоізоляційних матеріалів за країнами-контрагентами, % [5]

Найбільшу частку в експорті мають країни Балтії. До інших країн полімерні теплоізоляційні матеріали експортуються здебільшого для будівельної галузі, а, наприклад, до Польщі та Німеччини постачання здійснюються з метою реекспорту після проведення модифікації рецептурних складів матеріалів, що покращує їхні фізико-хімічні властивості [20].

Відсоток використання українськими споживачами матеріалів закордонного виробництва є високим. Основними країнами – імпортерами полімерних теплоізоляційних матеріалів є Польща, США, Китай, Італія, Туреччина, Австрія, Німеччина та Фінляндія (рисунок 2.4).

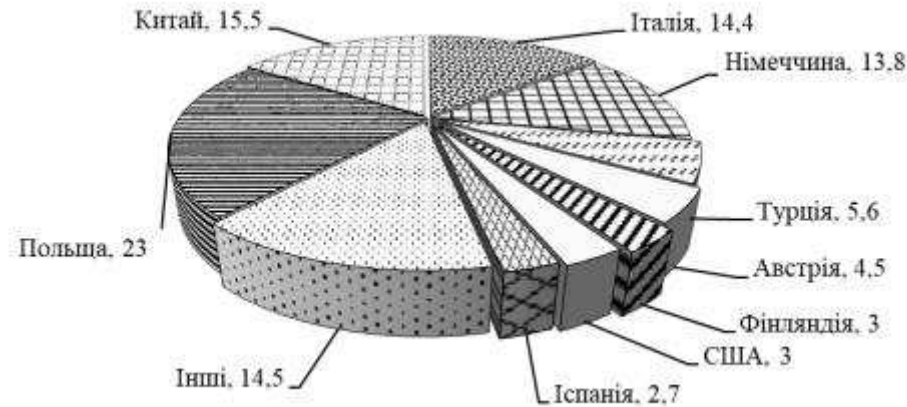

Рисунок 2.4 – Структура імпорту в Україну полімерних теплоізоляційних матеріалів за країнами-контрагентами, % [41]

Найбільшу частку в імпорті полімерних теплоізоляційних матеріалів мали Польща, Китай, Італія та Німеччина. Існує модель стратегічного розвитку сектору полімерних теплоізоляційних матеріалів в Україні, яка передбачає збереження нинішнього ринку експорту будматеріалів при підвищенні якісних показників вітчизняної продукції відповідно до європейських стандартів, з метою збільшення обсягів експорту до країн ЄС завдяки їх імпортозаміщенню [24].

Дані свідчать, що імпорт в Україну полімерних теплоізоляційних матеріалів переважає над експортом. Це пов'язано з тим, що закордонні виробники широко впроваджують новітні технології розробки теплоізоляційних матеріалів, використовуючи якісні наповнювачі. Останнє забезпечує високий рівень теплоізоляційних властивостей, що сприяє підвищенню попиту на імпорتنу продукцію. Зважаючи на те, що в структурі виробництва теплоізоляційних матеріалів полімерні займають майже 36 %, можна констатувати, що цей товар користується попитом серед споживачів України.

Структуру споживання теплоізоляційних матеріалів у 2018 р. наведено на рисунку 2.5. Найбільшим попитом серед українських споживачів користуються склотканина, пінопласт та екструдований пінополістирол, що пояснюється істотним розширенням обсягів внутрішнього виробництва

теплоізоляційних матеріалів.

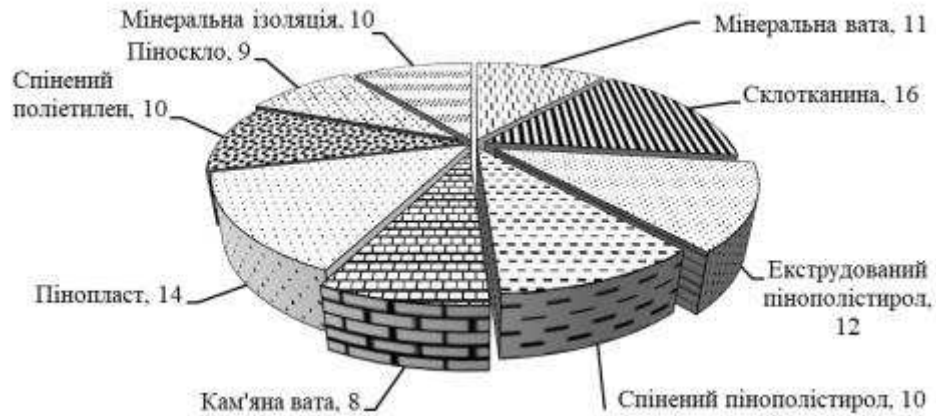

Рисунок 2.5 – Структура споживання теплоізоляційних матеріалів в Україні

Використання полімерних теплоізоляційних матеріалів уможливорює зменшити товщину і масу стін й інших огорожувальних конструкцій, знизити витрату основних конструктивних матеріалів, зменшити транспортні витрати і відповідно знизити вартість будівництва. Ринок теплоізоляційних матеріалів України насичений товарами вітчизняного та закордонного виробництва різних цінових категорій [20].

Так, на рисунку 2.6 наведено аналіз ринкової пропозиції теплоізоляційних матеріалів, що користуються найбільшим попитом серед вітчизняних споживачів, за ціновими категоріями. Встановлено, що середні ціни на теплоізоляційні матеріали закордонного походження вищі за вартість продукції вітчизняного виробника. Це пояснюється вищим технологічним рівнем потужностей закордонних виробників.

Сектор полімерних теплоізоляційних матеріалів є інвестиційно привабливим як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів. Це зумовлюється покращенням макроекономічної ситуації в Україні, наявністю сировинної бази, розвитком сектору торгівлі будівельними матеріалами та зростанням обсягів капітального будівництва. Найбільша кількість інвестицій надходить із Німеччини, Італії, Франції і США. Проте кількість інвесторів та обсяги інвестицій усе ще є недостатніми, що спричинено

недосконалістю обладнання підприємств, що існують, нестабільністю політичної ситуації тощо [20].

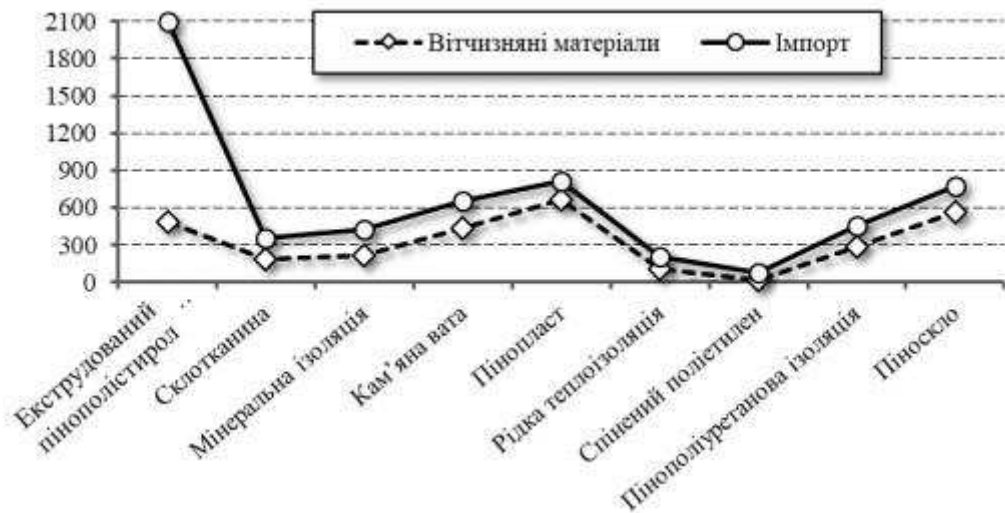

Рисунок 2.6 – Аналіз середніх ринкових цін теплоізоляційних матеріалів вітчизняного та закордонного виробництва, грн/м²

Так, основними споживачами зольних мікросфер для їх використання як наповнювача при модифікації складів полімерних теплоізоляційних матеріалів в Україні є суб'єкти будівельної галузі, а саме комерційні та некомерційні підприємства, муніципальні об'єднання сектору будівництва, виробничі кооперативи, вузькоспеціалізовані приватні компанії, що оперують у промисловій ланці будівельного сектору [20].

Останніми роками завдяки розповсюженості та економічній доцільності застосування інтенсивно розвивається напрямок, пов'язаний з розробкою методів виділення та використання компонентів золошлакових відходів (зокрема зольних мікросфер) теплових електростанцій (ТЕС) як наповнювачів теплоізоляційних матеріалів. Низька собівартість зольних мікросфер зумовлює збільшення попиту на їхнє використання при модифікації складів матеріалів, забезпечуючи високі теплоізоляційні властивості [38].

Оптимальний діапазон вмісту зольних мікросфер у теплоізоляційних матеріалах становить 10–30 % мас. За їхнього застосування у полімерних

теплоізоляційних матеріалах можна забезпечити необхідний рівень теплоізоляційних властивостей із використанням сучасних зв'язуючих систем. Використання таких відходів вітчизняних ТЕС, як наповнювача при виробництві будівельних матеріалів і виробів, обумовлює розширення асортименту останніх та поліпшення їх експлуатаційних властивостей [37].

Стабільний розвиток і досягнення цілей можливо за рахунок розвитку власних конкурентних переваг у ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

2.3 Аналіз конкурентного оточення ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Так, досвід і професіоналізм конструкторів та інженерів дозволяють виробляти устаткування для виготовлення пінопласту високої якості з граничною надійністю верстатів, надавати гарантію до 18 місяців та здійснювати післягарантійне й сервісне обслуговування поставленого устаткування.

Використання інноваційного підходу забезпечує постійне оновлення й удосконалення експериментальної бази, що дозволяє проєктувати устаткування з використанням нових технологій і сучасних матеріалів. Повна автоматизація всього комплексу устаткування забезпечує збільшення якості продукції та рівня робіт.

Сумлінне партнерство забезпечене гарантованою відповідністю всім заявленим показникам. Комплектація й відвантаження встаткування здійснюються у встановлені строки, надається вся технічна документація, проводиться навчання фахівців замовника.

Орієнтований підхід забезпечує підбір комплексу устаткування з урахуванням інтересів і можливостей замовника. При цьому передбачене індивідуальне замовлення верстатів. Зворотний зв'язок з покупцями дозволяє врахувати їх побажання у подальших розробках.

Але вдала розробка інвестиційного проєкту повинна базуватися, перш за все на проведенні всебічного економічного аналізу діяльності та врахуванні конкурентного середовища ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Основними конкурентами – виробників пінополістиролу є ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» (м. Київ), ТОВ «Євробуд Вест Трейд» (м. Київ), ТОВ «Валькірія» (м. Київ) та ТОВ «Діск-С» (м. Кам'янське). Ключові фактори успіху, їх вага, оцінка та зведене значення наведені у таблиці 2.2.

Як бачимо з таблиці 2.2. найближчим і найсерйознішим конкурентом для ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є ТОВ «Євробуд Вест Трейд» (м. Київ). При цьому його вирішальними факторами успіху стали наявність достатньої кількості фінансових ресурсів, завдяки чому підприємство притримується стратегії цінового лідерства і отримує лояльну підтримку споживачів.

Стосовно ТОВ «Валькірія» (м. Київ) можна стверджувати, що його сильною стороною є високий стратегічний рівень, який забезпечений розмірами підприємства (відноситься до середнього бізнесу) та вищих за середній рівень технологічних та інноваційних навичок персоналу, оскільки ТОВ «Валькірія» мало змогу відібрати співробітників, які отримали освіту за передовими тенденціями.

Аналіз конкурентоспроможності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» показав, що в Україні підприємство займає стабільну і сильну конкурентну позицію завдяки високій диференціації устаткування відповідно до потреб споживачів, унікальності устаткування, високому рівню технологічності та якості устаткування, іміджу надійного партнера, добре вивченому ринку і потреб споживачів. Що стосується ТОВ «Діск-С» (м. Кам'янське) воно має теж достатньо високий рівень конкурентоспроможності 4,66, однак цей рівень конкурентоспроможності все ж таки залишається нижчим за рівень ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Одним з найпоширеніших методів, що оцінює в комплексі внутрішні і зовнішні фактори, які впливають на розвиток підприємства є SWOT-аналіз.

SWOT-аналіз – це необхідний елемент досліджень, різновид ситуаційного аналізу, який надає базисні дані для розробки стратегічних цілей і завдань підприємства.

Таблиця 2.2 – Аналіз ключових факторів успіху та порівняльна оцінка конкурентів (оцінка за 10-бальною шкалою)

Ключові фактори успіху	Вага, %	Оцінка значення							
		ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» (м. Київ)		ТОВ «Євробуд Вест Трейд» (м. Київ)		ТОВ «Валькірія» (м. Київ)		ТОВ «Діск-С» (м. Кам'янське)	
		Абсо- лютне	Зведе- не, %	Абсо- лютне	Зведе- не, %	Абсо- лютне	Зведе- не, %	Абсо- лютне	Зведе- не, %
1. Диференціація видів пінопласту відповідно до потреб споживачів	0,14	5	0,70	5	0,70	4	0,56	4	0,56
2. Унікальність пропозицій	0,12	8	0,96	6	0,72	7	0,84	7	0,84
3. Високий рівень технологічності та якості устаткування, що використовується для виготовлення продукції	0,11	8	0,88	7	0,77	6	0,66	6	0,66
4. Вищі за середні технологічні та інноваційні навички виробничого персоналу	0,10	2	0,20	1	0,10	2	0,20	1	0,10
5. Сильна позиція у стратегічній зоні господарювання	0,10	5	0,50	4	0,40	3	0,30	5	0,50
6. Вища за середню рентабельність та продуктивність	0,09	9	0,81	7	0,63	8	0,72	6	0,54
7. Високий стратегічний рівень	0,07	4	0,28	4	0,28	5	0,35	3	0,21
8. Імідж надійного партнера	0,06	8	0,48	6	0,36	6	0,36	7	0,42
9. Добре вивчений ринок, потреби споживачів	0,06	5	0,30	4	0,24	3	0,18	3	0,18
10. Достатність фінансових ресурсів	0,05	3	0,15	4	0,20	3	0,15	5	0,25
11. Лояльність споживачів	0,05	6	0,30	5	0,25	6	0,30	7	0,35
12. Творчий, підприємницький імідж	0,05	2	0,10	2	0,10	2	0,10	1	0,05
Всього	1	5,66		4,75		4,72		4,66	

Дане становище підтверджується і питомою вагою, що займають підприємства на ринку виробників обладнання для виготовлення пінопласту (рисунок 2.7).

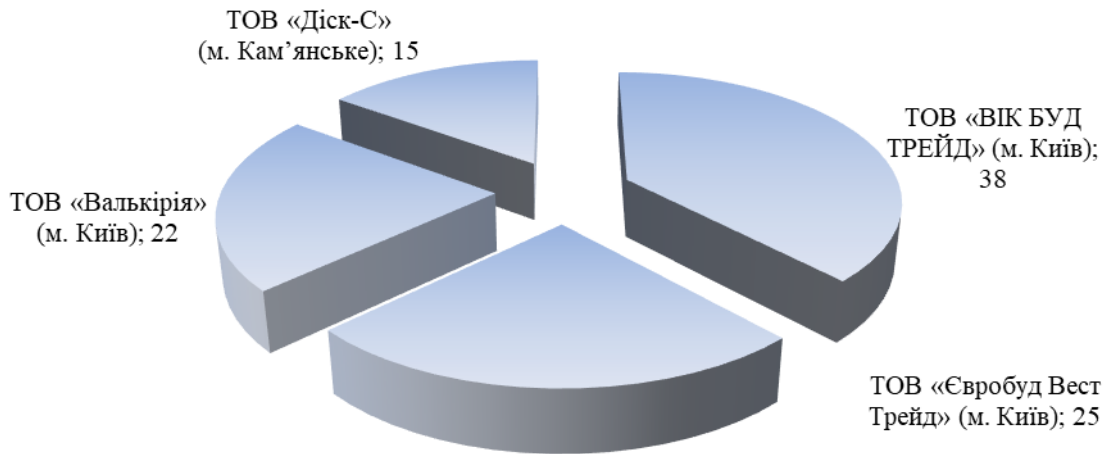

Рисунок 2.7 – Питома вага підприємств на ринку виробників пінополістиролу в Україні 2021 р., %

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» наведений у таблиці 2.3.

Проведений у таблиці 2.3 SWOT-аналіз показав, що дане підприємство є стабільним, сильним гравцем на ринку. Легкий доступ до сировини, великий досвід роботи на ринку та пізнаваність серед клієнтів, стійкі фінансові показники та конкурентоспроможна продукція – все це дозволяє підприємству стабільно триматися на ринку. Однак існують негативні фактори, які слід враховувати при подальшому плануванні виробничої діяльності. Це і зовнішні погрози, наслідки яких підприємство повинно нейтралізувати, і внутрішні фактори, які підприємство повинно корегувати.

Аналіз доводить, що перед ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» вирисовується коло основних проблем, на які необхідно спрямувати зусилля найближчим часом:

1) організація ефективної системи управління виробництвом за рахунок розробки і впровадження нової технології;

- 2) розширення ринку збуту за рахунок удосконалення роботи служби маркетингу та розробки ефективної рекламної кампанії;
- 3) укладення нових договорів на постачання конкурентоспроможних запчастин;
- 4) впровадження програми кадрової політики і соціального розвитку колективу.

Таблиця 2.3 – SWOT-аналіз ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

	Можливості	Погрози
Зовнішні фактори	1. Розширення ринків збуту продукції, експансія у інші регіони країни	1. Збільшення числа конкурентів
	2. Відновлення будівельної галузі після війни	2. Високі темпи інфляції і як наслідок – погіршення фінансового стану клієнтів
Зовнішні фактори	3. Застосування нових технологій, що дозволять ефективніше використовувати ресурси	3. Складність отримання банківського кредиту при необхідності
	4. Перспектива диверсифікація виробництва	4. Податкова політика держави
	5. Вступ України до ЕС (можливість розширення ринків збуту)	
Внутрішні фактори	Сильні сторони	Слабкі сторони
	1. Підприємство має великий досвід роботи на вітчизняному ринку	1. Відсутність інвестування в маркетинг за винятком мінімально необхідних коштів на розміщення реклами.
	2. Доступ до сировини	2. Недолік внутрішньофірмових комунікацій, відсутність регулярного інформування співробітників про результати їх праці, слабкий зворотний зв'язок.
	3. Продукція підприємства має високий рівень якості при відносно невисокій ціні	3. Погане знання конкурентів
	4. Стабільний склад персоналу підприємства, відсутність текучості кадрів	
	5. Імідж надійного партнера	
	6. Гнучкість роботи з клієнтами (знижки, пільги)	
7. Стійкі фінансові показники		

Вдала реалізація запропонованих заходів повинна ґрунтуватися на всебічному економічному аналізі фінансово-економічної діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

2.4 Економічний аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

На цьому етапі проаналізуємо динаміку виручки від реалізації ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», кількість пінополістиролу та середню ціну теплоізоляційних матеріалів (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників кількості пінополістиролу та середньої ціни теплоізоляційних матеріалів ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Абсолютна зміна у 2021 р. у зрівнянні з 2020 р.	Темп росту у 2021 р. у зрівнянні з 2020 р., %
Виручка від реалізації, тис. грн.	85345	96586	105241	116562	142936	269854	126918	188,79
Кількість пінополістиролу тис. м ³	61,399	67,074	72,831	76,384	87,530	146,262	58,733	167,10
Середня ціна, грн / м ³	1390,00	1440,00	1445,00	1526,00	1633,00	1845,00	212,00	112,98

Аналіз доводить, що середні ціни на пінополістирол постійно підвищуються (рисунок 2.5), це пояснюється зростанням ціни закупних матеріалів, напівфабрикатів, вузлів, електроенергії та заробітної плати основних співробітників. Тому при прогнозуванні розширення обсягів виробництва за рахунок залучення інвестицій, необхідно враховувати динаміку, наведену на рисунку 2.8. У 2021 р. ціна на продукцію зросла на 12,98% у порівнянні з 2020 р., або на 212 грн. тис. м³.

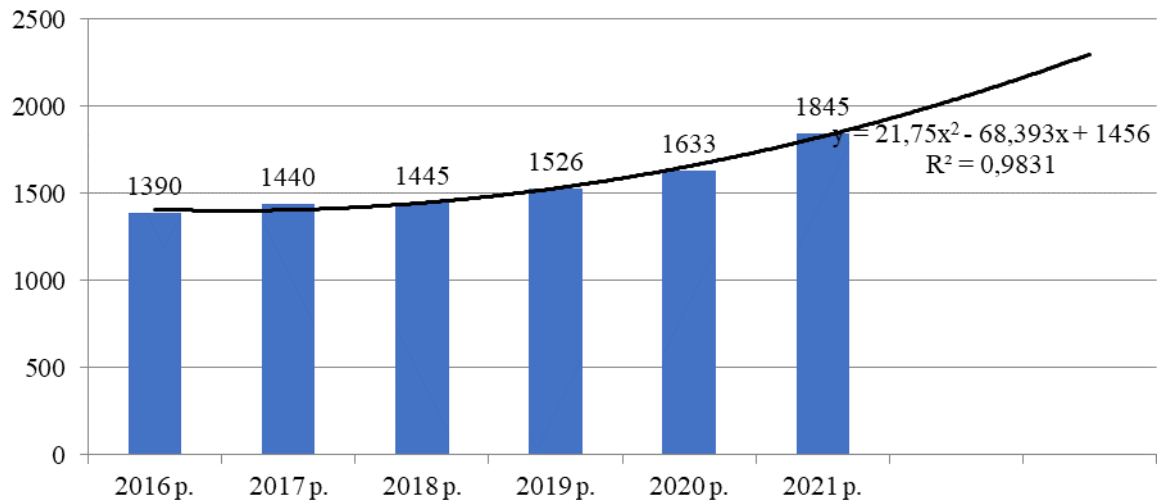

Рисунок 2.8 – Динаміка середніх цін на пінополістирол ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2016–2021 рр., грн. та поліноміальна лінія тренда другого ступеня

У 2021 р. на 67,10% або на 58 733 м³ збільшилася кількість виробленого пінополістирола (рисунок 2.9), що пояснюється, перш за все поточною будівельною діяльністю, яка пов'язана із воєнною ситуацією в Україні, розширенням завойованих позицій на ринку, якості пінопластів, які виготовляються на цьому підприємстві. Для ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» спостерігається позитивна динаміка зростання кількості продаж, на підставі якої можна прогнозувати наступне збільшення виробництва.

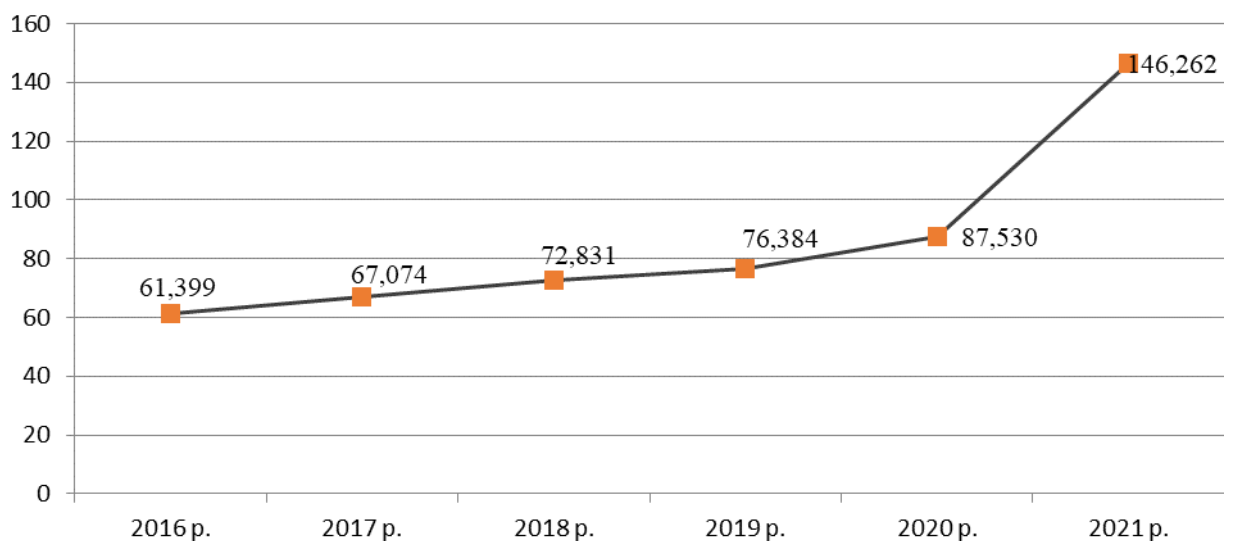

Рисунок 2.9 – Динаміка кількості виробленого пінополістирола ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2016–2021 рр., тис. м³

Однак необхідно додати, що на стадії зростання, підприємство повинно дбати про розробку і впровадження нового виду устаткування, яке дозволить зберегти існуючі показники і розширити сферу діяльності. Тобто перед ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» виникає питання впровадження інвестиційного проекту.

Під впливом двох факторів – середньої ціни пінополістиролу і кількості виробленої продукції – відбувається зростання виручки від реалізації ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» (рисунок 2.10).

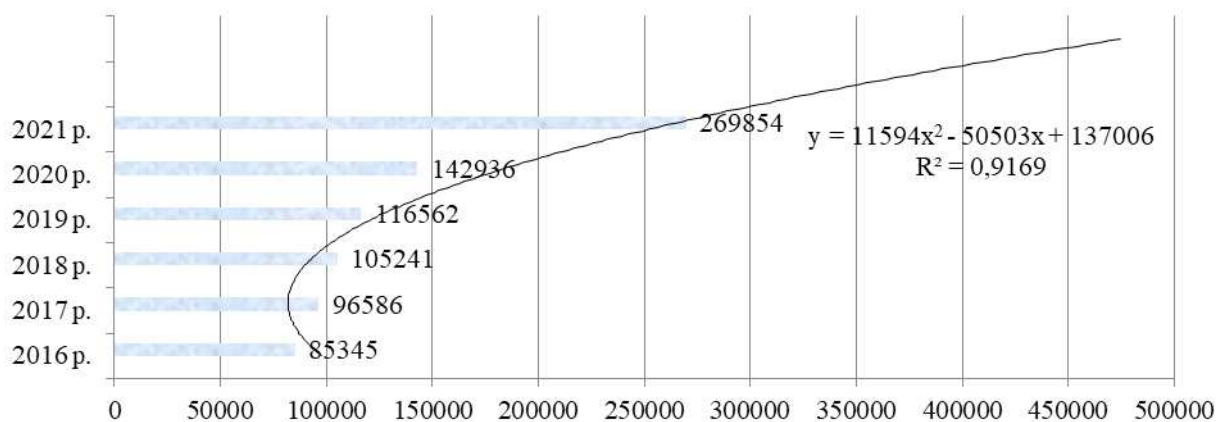

Рисунок 2.10 – Динаміка виручки від реалізації ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2016–2021 рр., грн. та поліноміальна лінія тренда другого ступеня

Так з 2016 р. відбувалося поступове збільшення виручки від реалізації. Найбільший стрибок спостерігався у 2021 р. (88,79%), що пояснюється, поперше, виходом з кризового стану через Covid-19, збільшенням будівництва, виходом на нові регіони та завоюванням більш стійких позицій.

Наприкінці розділу наведемо аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» (таблиця 2.5) Там же відображено їх умовні позначення, одиниці виміру та розрахунок значень абсолютних та відносних відхилень у порівнянні з попереднім та звітним періодом.

Таблиця 2.5 – Економічні показники діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2020–2021 рр.

Найменування показника	Ін-декс	Од. вим.	Значення за роками		Відхилення	
			2020	2021	абсолютне	темп росту, %
Виручка від реалізації	Вр	тис. грн.	142936	269854	126918	188,79
Кількість пінополістиролу	N	тис. м3	87,53	146,262	58,732	167,10
Середня ціна	Ср	грн / м3	1633	1845	212	112,98
Вартість основних виробничих фондів	Фос	тис. грн.	21787,4	41900,8	20113,4	192,32
Вартість оборотних коштів	Фоб		73065,2	72730,1	-335,1	99,54
Середньооблікова чисельність працівників всього, в тому числі	ч	чол.	34	37	3	108,82
адміністративних працівників	қадм		14	14	0	100,00
основних робочих	қр		20	23	3	115,00
Середня заробітна плата адміністративних працівників	Задм	грн.	12250	13540	1290	110,53
основних робочих	Зр		11100	12200	1100	109,91
Собівартість реалізованої послуги	Sp	тис. грн.	129914	251445	121531	193,55
Питома собівартість послуги	Spр	грн.	1484	1719	235	115,83
Чистий прибуток	P	тис. грн.	653,9	1230,2	576,3	188,13
Фондовіддача основних фондів	f	грн./ грн.	6,56	6,44	-0,12	98,17
Річна продуктивність праці в грошовому виразі	W	тис. грн. /чол.	4204	7293	3089	173,49
адміністративних працівників	Wадм		10210	19275	9066	188,79
основного робочого	Wр		7147	11733	4586	164,17
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Коб	разів	1,96	3,71	1,75	189,66
Рентабельність виробництва	R	%	0,69	1,07	0,38	-
Рентабельність продукції	Rs	%	0,50	0,49	-0,01	-

Аналізуючи розрахунки, що наведені у таблиці 2.5, зробимо такі висновки. У 2021 р. відбулося зростання виручки від реалізації на 88,79%, що забезпечено двома позитивними факторами: збільшенням кількості проданої продукції на 67,10%, що є відповідною реакцією на погравлення економічної ситуації в Україні після пандемії Covid-19 та збільшенням середньої ціни виробленого пінополістирола. Збільшення вартості основних виробничих фондів на 92,32% пояснюється плановим придбанням обладнання для підвищення якості продукції. Це, у свою чергу, привело до скорочення фондоддачі на 1,83% при зростанні виручки від реалізації. Відтак, у 2021 р. на кожен грн. основних виробничих фондів приходиться 6,44 грн. виручки від реалізації, що на 0,12 грн. менше, ніж у 2020 р. У 2021 р. відбулося скорочення суми оборотних коштів на -335,1 тис. грн. (при підвищенні суми виробничих запасів), що є негативною тенденцією, оскільки відбувається «замороження» грошових коштів на складах підприємства. Незважаючи на це спостерігається підвищення коефіцієнту оборотності обігових коштів на 89,66% або на 1,75 обороту. У 2021 р. спостерігається незначне зростання чисельності працівників на 3 чоловіка, або на 8,82%, за рахунок основних робочих (на 15%). Керівництво дотримується політики підвищення заробітної плати в залежності від темпів інфляції, підвищення продуктивності та якості праці. Так заробітна плата основних робочих збільшилася на 9,91%, а адміністративних працівників – на 10,53% при рості продуктивності праці на 73,49%. Відтак за наведеним аналізом більшість показників поліпшилися у 2021 р. у порівнянні з 2020 р., однак основним критерієм щодо оцінки ефективності, все ж такі залишається рентабельність. У 2021 р. спостерігається зростання рентабельності виробництва на 0,38% та скорочення рентабельності продукції на -0,01%. Відтак, не дивлячись на фінансово-економічну кризу, що мала місце в Україні у 2020–2021 рр. та воєнну агресію у 2022–2023 рр., ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» вдалося покращити результати економічної діяльності, але вийти на новий рівень виробництва керівництво зможе лише при вдалій реалізації інвестиційного проєкту.

2.5 Аналіз фінансових показників діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Фінансовий стан підприємств-виробників обладнання для виготовлення пінопласту характеризується розміщенням та використанням коштів (активів) та джерелами їх формування (пасивів). З огляду специфіки діяльності виробничого підприємства особливістю є забезпечення споживача якісним виробами з пінопласту, що спричиняє жорсткі вимоги до формування і структури власних коштів підприємства з метою контролювання кількості виготовленого обладнання. Результати оцінки фінансового стану ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» повністю відповідають вимогам законодавства [19].

Управління доходами і витратами, рухом фінансових ресурсів неможливе без систематичного аналізу фінансового стану підприємства. Завданням фінансового аналізу ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у рамках дипломної роботи є вивчення причин, що негативно чи позитивно позначаються на фінансовому стані, аналіз недоліків фінансової діяльності.

Основним інформаційним джерелом аналізу фінансового стану ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є бухгалтерський баланс, склад активної і пасивної частини та фінансовий звіт [34].

Баланс ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» відображає фактичну інформацію про господарські операції, які здійснюються безпосередньо ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» як суб'єктом малого підприємства. Для проведення аналізу вибрані окремі показники за статтями пасиву та активу, які відображено у таблиці 2.6. Первісний аналіз доводить, що у ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» проблемних точок, чи «вузьких» місць практично немає. Тобто підприємство є фінансово стабільним. Основними позитивними моментами є: по-перше, наявність власних та порівнянних до них коштів – 30221,7 тис. грн у 2020 р. та 14838,5 тис. грн. у 2021 р., внаслідок наявності суми нерозподіленого прибутку; по-друге, зростання валюти балансу (на 20,85%) при збільшенні виручки від реалізації (на 88,79%) та росту чистого прибутку (на 88,13%).

Таблиця 2.6 – Вихідні дані для фінансового аналізу діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», тис. грн.

Показник	Індекс	Значення на кінець періоду		Відхилення	
		2020 рік	2021 рік	абсолютне	темп росту, %
1. Джерела власних та порівняних до них коштів	KS	52009,1	56739,3	4730,2	109,09
2. Валюта балансу	BP	94852,6	114630,9	19778,3	120,85
3. Власні обігові кошти (чисті мобільні активи)	KSO	30221,7	14838,5	-15383,2	49,10
4. Основні засоби і інші необоротні активи	OS	21787,4	41900,8	20113,4	192,32
5. Знос, нарахований на вартість основних засобів	NI	10914,6	12933,5	2018,9	118,50
6. Первісна вартість основних засобів	POФ	24362,4	25437,6	1075,2	104,41
7. Ліквідні активи	LA	73065,2	72730,1	-335,1	99,54
8. Короткострокова кредиторська заборгованість	KZ	15457,9	35509,2	20051,3	229,72
9. Грошові кошти	DS	18424,4	791,9	-17632,5	4,30
10. Сума товарно-матеріальних цінностей	TMZ	12017,3	52141,3	40124,0	433,89
11. Сума дебіторської заборгованості	RD	41371,6	17804,2	-23567,4	43,03
12. Виручка від реалізації	Вр	142936,0	269854,0	126918,0	188,79
13. Чистий прибуток	Пр	653,9	1230,2	576,3	188,13
14. Довгострокові зобов'язання	DP	27385,6	22382,4	-5003,2	81,73

Негативними моментами є скорочення суми ліквідних активів на -1,46% в наслідок зменшення суми грошових коштів (на -17632,5 тис. грн.), збільшення товарно-матеріальних цінностей (у 4,34 разу), зменшення суми дебіторської заборгованості на -56,97%; спостерігається зростання короткострокової кредиторської заборгованості (у 2,30 разу); наявність довгострокових пасивів (банківських кредитів) та їх незначне скорочення (-18,27%).

Завданням подальшого аналізу фінансової діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є пошук причин, що призвели до такої ситуації, та шляхів обґрунтування подальшого розвитку і збереження завойованих позицій.

Визначимо ступінь залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Розрахунок показників фінансової стабільності для ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Показник	Формула розрахунку	Значення на кінець періоду		Відхилення	
		2020 р.	2021 р.	абсолютне	темпу росту, %
Коефіцієнт автономії	$KAB = KS/BP$	0,55	0,49	-0,05	90,27
Коефіцієнт маневреності	$KM = KSO/KS$	0,58	0,26	-0,32	45,01
Власні обігові засоби	$KSO = KS-OS$	30221,7	14838,5	-15383,2	49,10
Відношення основного капіталу до власного	$KOC = OS/KS$	0,42	0,74	0,32	176,28
Відношення основного капіталу до підсумків балансу	$KOB = OS/BP$	0,23	0,37	0,14	159,13
Відношення суми амортизації до первісної вартості основного капіталу	$GA = NI/PO\Phi$	0,45	0,51	0,06	113,49
Коефіцієнт фінансової напруженості	$KFN = KZ/BP$	0,16	0,31	0,15	190,08

Розрахунки таблиці 2.7 свідчать про наступне: зменшився коефіцієнт автономії на -0,05, що свідчить про скорочення власних коштів у структурі балансу. Коефіцієнт маневреності скоротився на -0,32 завдяки зменшенню значення власних (чистих) обігових коштів на 51,90%. Оновлення устаткування, що використовуються для виробництва пінопласта призвело до збільшення відношення основного капіталу до власного. Його значення зменшилося на 59,13%. Також негативним фактором є збільшення коефіцієнту фінансової напруженості на 90,08% внаслідок росту суми кредиторської заборгованості у 2,30 разу (таблиця 2.6).

Оцінка ліквідності активів. Оцінка ліквідності балансу дозволяє визначити величину покриття зобов'язань підприємства його активами, строки трансформації яких в грошові кошти (ліквідності) відповідають строкам терміновості повернення залучених коштів.

Для визначення абсолютної ліквідності необхідно порівняти групи

активів за ступенем зниження ліквідності (A1, A2, A3, A4) та групи пасивів за терміновістю повернення (П1, П2, П3, П4). Умови абсолютної ліквідності витримані, якщо співвідношення відповідає таким значенням [19]:

$$A1 \geq П1, A2 \geq П2, A3 \geq П3, A4 < П4 \quad (2.1)$$

Розрахунок і порівняння показників ліквідності наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Абсолютні показники ліквідності балансу ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», тис. грн.

Актив	31.12. 2020	31.12. 2021	Пасив	31.12. 2020	31.12. 2021	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						31.12. 2020	31.12. 2021
1. Найбільш ліквідні активи (A1)	18424,4	791,9	1. Пасиви негайні (П1)	0	0	18424,4	791,9
2. Активи, що швидко реалізуються (A2)	41371,6	17804,2	2. Пасиви короткострокові (П2)	15457,9	35509,2	25913,7	-17705,0
3. Активи, що реалізуються повністю (A3)	12017,3	52141,3	3. Пасиви довгострокові (П3)	27385,6	22382,4	-15368,3	29758,9
4. Активи, що важко реалізуються (A4)	21787,4	41900,8	4. Пасиви постійні (П4)	52009,1	56739,3	-30221,7	-14838,5
Баланс	94852,6	114630,9	Баланс	1407,6	2704,3	0	0

За результатами розрахунків видно, що ліквідність балансу ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» не відповідає абсолютній і відповідно до формули (2.1) має наступні співвідношення груп активів та пасивів:

$$A1 > П1, A2 < П2, A3 < П3, A4 < П4.$$

Це пояснюється, по-перше, не вірно обраною фінансовою стратегією, що не дозволяє планувати зростання рівня дебіторської заборгованості

більшими темпами, ніж кредиторської ($A2 < П2$), по-друге, тенденцією до збільшення власних коштів у структурі балансу по зрівнянню з вартістю основних виробничих фондів ($A4 < П4$). Відтак, підтверджується наявність проблеми впровадження інвестиційного проєкту з метою підтримки стабільного рівня виручки від реалізації (відмова від залежності від нестабільних постачальників).

Для оцінки відносних показників фінансового стану визначають коефіцієнти ліквідності, перелік і розрахунок яких наведено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Розрахунок коефіцієнтів ліквідності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Показник	Формула розрахунку	Значення на кінець		Відхилення	
		2020 р.	2021 р.	абсолютне	темпу росту, %
Коефіцієнт покриття	$KP = LA / KZ$	4,73	2,05	-2,68	43,33
грошовими коштами	$KPD = DS / LA$	0,25	0,01	-0,24	4,32
дебіторською заборгованістю	$KPZ = RD / LA$	0,57	0,24	-0,32	43,23
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$KAL = DS / KZ$	1,19	0,02	-1,17	1,87
Коефіцієнт залучення	$KPR = (KZ + DP) / РОФ$	1,76	2,28	0,52	129,41

За результатами розрахунків наявною є недостатність грошових коштів у структурі найбільш ліквідних активів для покриття короткострокової заборгованості ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у разі потреби. Коефіцієнт покриття характеризує загальну ліквідність, його значення зменшилося на -2,68 і досягло значення вище рекомендованого – 2,05 [19], що є позитивним результатом для ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД». Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності зменшилось на -1,17 і вказує на відсутність систематичної роботи у напрямку забезпечення перетворення дебіторської заборгованості у грошові кошти.

Результати аналізу свідчать про відносно стабільний фінансовий стан ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», спричинений недостатньою кількістю власних обігових коштів, що приводить до неможливості підприємства повністю

покривати основну частину своїх зобов'язань своїми коштами для забезпечення безперебійного виробництва устаткування.

Не менш важливе місце в управлінні фінансами підприємства належить показникам ділової активності, які також потребують систематичного аналізу.

Оцінка показників ділової активності. Аналіз ділової активності є важливим етапом оцінювання фінансового стану підприємства. Якісні характеристики ділової активності визначаються наявністю попиту та конкурентоспроможністю продукції, широтою ринків збуту, репутацією та іміджем підприємства серед клієнтів, які користуються його послугами. Кількісні показники поділяються на абсолютні та відносні, і деякі з них вже визначено при аналізі фінансових та техніко-економічних результатів діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

До основних задач аналізу ділової активності відносяться визначення і оцінка тенденцій зміни показників ділової активності, дослідження впливу основних чинників і розрахунок величини їх конкретного впливу.

Вивчаючи порівняльну динаміку абсолютних показників ділової активності, оцінюють відповідність їх оптимальному співвідношенню, яке дістало назву «золоте правило економіки підприємництва» [19]. Оптимальність означає додержання певних випереджальних темпів зростання прибутку ($T_{п}$), виручки від реалізації послуг ($T_{в}$) та активів ($T_{а}$) підприємства, порядок яких наведено у формулі (2.2):

$$T_{п} > T_{в} > T_{а} > 100\% \quad (2.2)$$

Динаміка абсолютних показників ділової активності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» розраховано у таблиці 2.10.

У ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» спостерігається повна відповідність темпів зростання щодо «золотого правила», тому співвідношення темпів зростання згідно формули (2.2) має наступні результати:

188,13% > 188,79% < 120,85% > 100%.

Таблиця 2.10 – Абсолютні показники ділової активності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Показник	Індекс	2020 р.	2021 р.	Відхилення	
				абсолютне	темپ росту, %
Чистий прибуток	Гп	653,90	1 230,20	576,30	188,13
Виручка від реалізації	Тв	142936	269854	126 918,00	188,79
Величина активів	Та	94852,6	114630,9	19 778,30	120,85

Темп приросту чистого прибутку менший за темпи зростання виручки та активів. Обсяг виручки від реалізації збільшився на 188,79% і нижче темпів зростання активів підприємства (120,85%), що свідчить про зменшення рентабельності і підтверджується техніко-економічним аналізом ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Аналіз відносних показників ділової активності характеризує поточну основну діяльність ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД». Такі показники, як коефіцієнт оборотних активів, фондівіддача та продуктивність праці персоналу вже визначено у попередніх розрахунках. Перелік та розрахунок інших показників наведено з врахуванням рекомендованих значень [19] у таблиці 2.11.

Визначимо значення коефіцієнтів ділової активності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД». Показник відношення прибутку на гривню реалізованої продукції залишається незмінним протягом 2020–2021 рр, що свідчить про відсутність суттєвого поліпшення фінансово-економічного стану ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», оскільки показник залишається нижче рекомендованого рівня. Спостерігається незначне поліпшення показника ефективності використання фінансових ресурсів, який збільшився на 0,38%, та у 2021 р. досяг значення 0,0107, що позитивно характеризує активність підприємства у використанні фінансових ресурсів. Темпи зростання виручки від реалізації були нижчими за темпи росту валюти балансу, тому спостерігається зростання коефіцієнту ділової активності на 0,8472. Також відмітимо, що значення цього показника

у 2021 р. наблизилося до рекомендоване значення (2,3541). При збільшенні виручки від реалізації, відбулося покращення показників оборотності.

Таблиця 2.11 – Відносні показники ділової активності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Показник	Формула розрахунку	Значення на кінець періоду		Абсол. відхилення	Рекомендов. знач.
		2020р.	2021р.		
1	2	3	4	5	6
Прибуток на 1 грн. реалізованої продукції	$Z = \text{Пр} / \text{Вр}$	0,0046	0,0046	0,0000	> 0,20
Коефіцієнт ділової активності	$O = \text{Вр} / \text{ВР}$	1,5069	2,3541	0,8472	> 2,5
Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів	$R = \text{Пр} / \text{ВР}$	0,0069	0,0107	0,0038	> 0,2
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	$\text{KORD} = \text{Вр} / \text{RD}$	3,4549	15,1568	11,7018	> 8
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	$\text{TRD} = 360 / \text{KORD}$	104	24	-80	< 45 днів
Коефіцієнт оборотності виробничих запасів	$\text{КОб} = \text{Вр} / \text{ТМЗ}$	11,8942	5,1754	-6,7187	> 12
Тривалість обороту запасів	$\text{Тз} = 360 / \text{КОб}$	30	70	40	< 30 днів
Тривалість операційного циклу	$\text{То} = \text{TRD} + \text{Тз}$	134	93	-41	< 75 днів
Тривалість обороту обігових коштів	$\text{ТоЗ} = 360 / \text{КОб}$	184	97	-87	< 90 днів
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\text{КОВк} = \text{Вр} / \text{КС}$	2,7483	4,7560	2,0077	> 8
Коефіцієнт використання власних коштів (стійкості економічного зростання)	$\text{Рк} = \text{Пр} / \text{КС}$	0,0126	0,0217	0,0091	> 0,5

Так, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 11,7018 разів, власного капіталу – на 2,0077 разу. Погіршилися показники оборотності виробничих запасів (коефіцієнт оборотності скоротився на -6,7187 разу). Зменшення тривалості обороту дебіторської заборгованості при збільшенні терміну оборотності виробничих запасів призвело до скорочення тривалості операційного циклу на 41 день, і усієї суми обігових коштів – на -87 днів. Особлива увага при аналізі ділової активності підприємства, аналітиками приділяється коефіцієнту стійкості економічного зростання,

тому що він вказує на можливі темпи розвитку підприємства в середньому. За даними таблиці 2.11 цей коефіцієнт підтверджує наявність незначних проблеми щодо перспективного росту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Ділова активність означає зусилля, які підприємство докладає для виходу на ринок послуг, праці, капіталу. З аналізу ділової активності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» можна зробити висновок про недостатність зусиль керівництва щодо формування стратегії підприємства та її в'язання з поточними цілями.

Підбиваючи підсумки до другого розділу кваліфікаційної роботи, відмітимо, що ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» розпочало свою діяльність 2005 р. і на сьогоднішній день має потужні технологічні лінії, що виробляють пінополістирол об'ємом до 60000 м³ щомісяця. підприємство пропонує споживачам пінопласт EPS різних марок, екструдований пінополістирол XPS, а також графітонаповнений пінопласт VIKBUD GRAPHITE EPS 60, коефіцієнт теплопровідності якого на 20% нижчий. Пінопласт торгової марки ВІК БУД добре зарекомендував себе і широко використовується в процесах термоізоляції, виробничих процесах і процесах зберігання, споруд, продуктів харчування, матеріалів, сировини і техніки для ефективного контролю температурного режиму та режиму вологості.

Клієнтами ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є великі забудовники і будівельні марки, виробничі компанії всіх галузей харчової, енергетичної, фармацевтичної, хімічної, легкої, судноремонтної, оборонної промисловості, а також комерційні підприємства та приватні особи. Організаційна структура управління ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» – лінійно-функціональна.

На сьогодні в Україні представлено досить широкий асортимент полімерних теплоізоляційних матеріалів, який нараховує більше сотні великих і малих підприємств, широко розгалужену дилерську мережу, враховуючи таких дистриб'юторів, як ТОВ «Будмакс», ТОВ «Айперон», ТОВ ПТК «Агромат», мережу великих спеціалізованих магазинів ПрАТ «Нова Лінія», ТОВ «Леруа Мерлен», ТОВ СП «Епіцентр», ТБД «Олді». Присутня на

ринку і закордонна продукція, яка представлена такими брендами, як Knauf, Sopro (Німеччина), Atlas (Польща), Vetonit (Фінляндія), Marei, LITOCOL (Італія) тощо.

Сектор полімерних теплоізоляційних матеріалів є інвестиційно привабливим як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів. Це зумовлюється покращенням макроекономічної ситуації в Україні, наявністю сировинної бази, розвитком сектору торгівлі будівельними матеріалами та зростанням обсягів капітального будівництва. Найбільша кількість інвестицій надходить із Німеччини, Італії, Франції і США.

Аналіз конкурентоспроможності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» показав, що в Україні підприємство займає стабільну і сильну конкурентну позицію завдяки високій диференціації устаткування відповідно до потреб споживачів, унікальності устаткування, високому рівню технологічності та якості устаткування, іміджу надійного партнера, добре вивченому ринку і потреб споживачів.

SWOT-аналіз показав, що дане підприємство є стабільним, сильним гравцем на ринку. Легкий доступ до сировини, великий досвід роботи на ринку та пізнаваність серед клієнтів, стійкі фінансові показники та конкурентоспроможна продукція – все це дозволяє підприємству стабільно триматися на ринку. Однак існують негативні фактори, які слід враховувати при подальшому плануванні виробничої діяльності.

Економічний аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» показав, що у 2021 р. відбулося зростання виручки від реалізації на 88,79%, що забезпечено двома позитивними факторами: збільшенням кількості проданої продукції на 67,10%, що є відповідною реакцією на погравлення економічної ситуації в Україні після пандемії Covid-19 та збільшенням середньої ціни виробленого пінополістирола. Збільшення вартості основних виробничих фондів на 92,32% пояснюється плановим придбанням обладнання для підвищення якості продукції. Це, у свою чергу привело до скорочення фондівіддачі на 1,83% при зростанні виручки від реалізації. Відтак, у 2021 р. на кожну грн.

основних виробничих фондів приходиться 6,44 грн. виручки від реалізації, що на 0,12 грн. менше, ніж у 2020 р. У 2021 р. відбулося скорочення суми оборотних коштів на -335,1 тис. грн. (при підвищенні суми виробничих запасів), що є негативною тенденцією, оскільки відбувається «замороження» грошових коштів на складах підприємства. Незважаючи на це спостерігається підвищення коефіцієнту оборотності обігових коштів на 89,66% або на 1,75 обороту. У 2021 р. спостерігається незначне зростання чисельності працівників на 3 чоловіка, або на 8,82%, за рахунок основних робочих (на 15%). Керівництво дотримується політики підвищення заробітної плати в залежності від темпів інфляції, підвищення продуктивності та якості праці. Так заробітна плата основних робочих збільшилася на 9,91%, а адміністративних працівників – на 10,53% при рості продуктивності праці на 73,49%. У 2021 р. спостерігається зростання рентабельності виробництва на 0,38% та скорочення рентабельності продукції на -0,01%.

Фінансовий аналіз показав, що показник відношення прибутку на гривню реалізованої продукції залишається незмінним протягом 2020–2021 рр, що свідчить про відсутність суттєвого поліпшення фінансово-економічного стану ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», оскільки показник залишається нижче рекомендованого рівня. Спостерігається незначне поліпшення показника ефективності використання фінансових ресурсів, який збільшився на 0,38%, та у 2021 р. досяг значення 0,0107, що позитивно характеризує активність підприємства у використанні фінансових ресурсів. Темпи зростання виручки від реалізації були нижчими за темпи росту валюти балансу, тому спостерігається зростання коефіцієнту ділової активності на 0,8472. Також відмітимо, що значення цього показника у 2021 р. наблизилося до рекомендоване значення (2,3541). При збільшенні виручки від реалізації, відбулося покращення показників оборотності. Так, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 11,7018 разів, власного капіталу – на 2,0077 разу. Погіршилися показники оборотності виробничих запасів

(коефіцієнт оборотності скоротився на -6,7187 разу. Відтак, не дивлячись на фінансово-економічну кризу, що мала місце в Україні у 2020–2021 рр. та воєнну агресію у 2022–2023 рр., ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» вдалося покращити результати економічної діяльності, але вийти на новий більш якісний вимір виробництва керівництво зможе лише при вдалій реалізації інвестиційного проєкту.

3 ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

3.1 Обґрунтування впровадження інновацій – нового напрямку діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

В Україні на цей час спостерігається зростаючий попит на утеплення, що пояснюється постійним підвищенням плати за обігрів житла; незадовільною температурою усередині квартир під час опалювального періоду; наявністю вологи, цвілі на стінах; бажанням підвищити комфортність житла. Для виробників пінополістирольних плит привабливими факторами є низька конкуренція на ринку утеплення; низька ціна входу на ринок. Саме ці фактори є основними для впровадження нового інвестиційного проєкту у ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», який дозволить налагодити виробництво пінопласту за допомогою комплексу «НОВАТОР», який застосовується для виготовлення пінополістирольних плит.

Комплекс «НОВАТОР» виготовляється згідно з ТУ В 29.5-34535234-003:2018 та призначений для виробництва пінополістирольних плит ДСТУ Б В.2.7-8-94 і блоків незнімної пінополістирольної опалубки, що використовуються у будівельній галузі. Кліматичне виконання В, категорія розміщення 1 за ДСТ 15150-69 при температурі навколишнього середовища від +10 до +35°C, атмосферному тиску не нижче 650 мм рт.ст. і запиленості навколишнього повітря до 20 мг/м³. Комплекс монтується в закритому приміщенні на підготовлений майданчик згідно зі схемою монтажу. Комплекс підключається до трифазної мережі змінного струму частотою 50 Гц і напругою 380 V с глухо заземленою нейтраллю через пристрій захисного відключення.

У таблиці 3.1 наведені характеристика обладнання, необхідного для випуску продукції ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Таблиця 3.1 – Характеристика обладнання, необхідного для випуску пінополістирольних плит ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Найменування параметру	Одиниця виміру	Значення
Продуктивність у зміну (8 раб. годин)	м ³	40-120
Щільність готового пінополістиролу*	кг/м ³	15-40
Принцип дії	-	циклічний
Установлена потужність	кВт/година	160
Напруга	В	380
Частота струму	Гц	50
Маса (без трубопроводів, пневмотранспорту, бункерів)	кг	2500
Середній ресурс до кап. ремонту	год	2500

При цьому додамо, що продуктивність комплексу й споживання електроенергії залежать від комплектності устаткування залежить від технічного завдання замовника обладнання, а щільність готового пінополістиролу залежить від конкретної сировини, що використовується при виготовленні.

Запропонований нами інвестиційний проєкт пов'язаний із реалізацією стратегії, яка поєднується з сучасними прогресивними тенденціями до укрупнення діяльності стабільних підприємств малого і середнього бізнесу, що веде до створення додаткових робочих місць і зниження гостроти проблеми зайнятості населення, що особливо актуально в умовах кризи в Україні.

Реалізація інвестиційного проєкту передбачає розміщення цеху по виробництву пінополістирольних плит ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», яке має в своєму розпорядженні орендовані виробничі площі на території м. Біла Церква. Ці виробничі площі являють собою цегельну будівлю площею 500 м кв., з прибудовами, оснащеними всіма необхідними для виробництва комунікаціями: водопостачанням; каналізацією; вентиляцією; опалюванням від котельної; електроживленням. До того ж в наявності є власні під'їзні шляхи.

Технологічне устаткування, що необхідне для виробництва пінополістирольних плит повністю поставляється з Німеччини в рамках дотримання єдиної технології. Постачальник – фірма SCHUCO International.

Основна його частина буде змонтована протягом 2023 р. і буде введена в експлуатацію у січні 2024 р.

З придбанням додаткового обладнання для виробництва пінополістирольних плит, робота цеху буде організована за принципом наскрізного технологічного процесу, що забезпечить значну економію внутрішньовиробничих витрат (15–20%) і істотно підвищить рентабельність.

Для реалізації інвестиційного проєкту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2023 р. буде будуть вкладені власні фінансові інвестиції в обсязі 1976,7 тис. грн. Враховуючи те, що наприкінці 2021 р. підприємством було накопичено 6739 тис. грн. нерозподіленого прибутку та протягом 2021 року отримано 1230 тис. грн. чистого прибутку, для реалізації цього проєкту не потрібно залучати додаткові фінансові інвестиції.

В таблиці 3.1 наведений перелік витрат підприємства для реалізації даного інвестиційного проєкту. Із загальної суми інвестицій оренда виробничих приміщень – 5,46%, придбання устаткування – 55,11%, закупівля транспортних засобів – 35,41%. Вартість створення одного робочого місця складає 9,633 тис. грн. Кількість створюваних робочих місць – 18.

Для виготовлення пінополістирольних плит загальна номенклатура комплектуючих виробів, що класифікуються у вищезгадані групи, перевищує 16,5 тис. найменувань, що забезпечує ритмічність і гнучкість реагування на запити споживачів. Постачання всіх матеріалів здійснюватиметься з Німеччини автотранспортом на умовах DDP (до воріт заводу споживача) у м. Київ. Постачальник – SCHUCO International. Гарантія стабільності постачань – 100%.

Принцип подальших постачань – «на замовлення». Цей спосіб постачань вважається в даній сфері виробництва найбільш прогресивним і економічним (складські приміщення не затоварюються, не залишається неліквідних залишків, які неможливо відправити назад у Німеччину внаслідок повторної сплати митних платежів).

Продукція, що буде вироблятися ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» має найвищі

на місцевому ринку характеристики якості, а відносно низька собівартість продукції (завдяки значному зниженню внутрішньовиробничих витрат) дозволить встановити відпускні ціни на рівні 2021 року, тобто 1845 грн за м3. Лише таке поєднання якісних і вартісних характеристик продукції дозволить ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» забезпечити собі гарантований збут.

Таблиця 3.1 – Перелік об'єктів і напрямів інвестицій ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Напрями інвестицій	Джерела покриття		Сума інвестицій, грн.
	Власні	Структура, %	
1. Оренда виробничих приміщень	108	5,46	108
2. Придбання устаткування для виготовлення пінополістирольних плит:	1089,3	55,11	1089,3
Передвспінювач	185	9,36	
Блок - форма	24	1,21	
Блок – форма незнімної опалубки	24	1,21	
Парогенератор	114	5,77	
Акумулятор пари	38,8	1,96	
Бункер сушіння із трубою вентуре	35	1,77	
Бункер стабілізації	35	1,77	
Бункер проміжний	25	1,26	
Стіл різання пінопласту	34	1,72	
Дробарка відходів	28,6	1,45	
Пульт керування комплексом	156	7,89	
Ваги	66	3,34	
Пневмотранспорт	292,3	14,79	
Вентилятор пневмотранспорту	31,6	1,60	
3. Придбання транспортних засобів:	700	35,41	700
автомобіль «Ford»	700	35,41	
4. Придбання витратних матеріалів на 1 місяць роботи	50,4	2,55	50,4
5. Передвиробничий ремонт приміщення	29	1,47	29
Всього	1976,7	100,00	1976,7

Тобто маркетинговою стратегією ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є цінова конкуренція при забезпеченні ексклюзивної якості виробів. У зв'язку з цим фірма зможе не лише зайняти заплановану нішу на регіональному ринку (27,5%), але і закріпитися на ній, забезпечивши собі стабільний гарантований збут.

Великий досвід підприємства в будівельній діяльності, призначення на

керівні посади кваліфікованих фахівців, що вже зарекомендували себе, і ретельний відбір претендентів на робочі місця – все це є додатковим істотним чинником успіху запропонованої інвестиційної стратегії.

Одним з основних способів просування товару на ринок буде реклама – найпотужніший стимулятор попиту. ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» планує використовувати наступні канали поширення реклами (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Рекламні заходи щодо просування продукції ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» на ринку України

Вид заходу	Кількість заходів	Вартість одного заходу	Річна вартість, грн.
1. Реклама в арках на центральних вулицях міста (2 штуки)	6 місяців	5700 грн. за банер	$2*6*5700 = 68400$
2. Інтернет реклама на OLX та Prom.ua	протягом місяця	350 грн. за добу	$350*30 = 10500$
3. Виготовлення та прокат рекламного роликів на телебаченні «11 канал» (10 секунд)	3 рази на день 12 місяців	15000 за місяць	$1800 + 15000*12 = 181800$
Всього			260700

Протягом першого місяця 2024 р. планується сформувати у потенційних споживачів думку про товар і фірму, у зв'язку з чим в цей період доцільна найбільш інтенсивна реклама в засобах масової інформації, тобто рекламні оголошення виходитимуть найчастіше. Потім протягом всього року необхідно постійно підтримувати в свідомості споживачів зацікавленість в даному продукті, у зв'язку з чим реклама буде з'являтиметься постійно.

3.2 Операційне обґрунтування інвестиційного проекту та оцінювання його ефективності

Цех для виготовлення пінополістирольних плит планується орендувати в листопаді 2023 р., протягом грудня виконати передвиробничий ремонт та забезпечити постачання і монтаж основного устаткування та лінії по виробництву продукції. У січні відбудеться вхід до експлуатації та вихід на

50% потужності. В цьому ж місяці готова продукція – пінополістирольні плити з'являться на місцевому ринку за середньоринковою ціною 1845 грн. за м3. Протягом наступних 5 місяців ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» повністю вийде на заплановану потужність.

У таблиці 3.3 наведений операційний графік впровадження інвестиційного проекту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД».

Таблиця 3.3 – Операційний графік інвестиційного проекту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД»

Найменування заходу	2023 – 2024 рр.									
	11.2023	12.2023	01.2024	02.2024	03.2024	04.2024	05.2024	06.2024	07.2024	08.2024
Передвиробничий ремонт приміщення	■									
Постачання і монтаж основного устаткування		■								
Постачання і монтаж лінії по виробництву пінополістирольних плит		■								
Навчання персоналу		■								
Ввід цеху до експлуатації. Вихід на 50% потужності			■							
Вихід на потужність 60%				■						
Вихід на потужність 70%					■					
Вихід на потужність 80%						■	■			
Вихід на потужність 90%								■	■	
Вихід на потужність 100%										■

Операційний план передбачає 3-х змінних робочий день із середньою кількістю робочих днів – 21 на місяць, коефіцієнт змінності – 2,8.

Прогнозований рівень продаж складе 6440 м3. У таблиці 3.4 наведений

прогнозований обсяг продаж комплектів устаткування, що пропонує ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД». Ми бачимо, виробництво пінополістирольних плит протягом року нерівномірно, що пов'язано з поетапним вводом обладнання.

Таблиця 3.4 – Прогнозований обсяг продаж пінополістирольних плит, що пропонує ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2024 р.

Показник	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	Всього
Вироблено пінополістирольних плит, м ³	188	250	250	375	375	625	625	750	750	750	750	750	6440
Питома вага, %	3	4	4	6	6	10	10	12	12	12	12	12	100

Фінансування поточної діяльності складається з трьох основних груп витрат: загальновиробничих; заробітної плати адміністративно-господарського і виробничого персоналу; змінних витрат на сировину й матеріали, сума яких і складає собівартість реалізованої продукції.

Норматив загальновиробничих витрат визначається на рівні 33% до запланованої виручки від реалізації (таблиця 3.5).

Надалі наведемо динаміку виручки від реалізації за місяцями 2024 р. (таблиця 3.6).

Таблиця 3.5 – Склад і розмір загальновиробничих витрат, необхідних для реалізації інвестиційного проєкту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», тис. грн.

Стаття витрат	Сума
Охорона	1020,0
Збутова й рекламна діяльність	260,7
Юридичні і аудиторські послуги, включаючи неплатежі і судові витрати	240,0
Навчання персоналу	1250,0
Ліцензії, страховки	370,0
Ремонт, обслуговування і заміна ПК і комп'ютерні мережі адміністративно-побутового комплексу	240,0
Представницькі витрати	200,0
Послуги зв'язку, електронна пошта	350,0
Інші витрати	122,5
Разом	4053,2

Дані таблиці 3.6 показують, що ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» отримає позитивний прибуток від операційної діяльності лише у червні місяці, коли вийде на 90% запланованих потужностей. При цьому чітко простежується дія закону економії на постійних витратах: так, з ростом обсягу виробництва, питома собівартість одного комплекту скорочується.

Річний обсяг виручки від реалізації складе 11881,36 тис. грн., сумарні річні витрати – 10848,85 тис. грн., прибуток від операційної діяльності – 1032,50 тис. грн. Отримана прибутковість призведе до значення рентабельності продукції на рівні 9,529%, а продаж – 8,69%, що є достатньо привабливим для цієї галузі виробництва.

Підбиваючи підсумки до третього розділу кваліфікаційної роботи, відмітимо, що впровадження інвестиційного проєкту дозволить раціонально використовувати власні та залучені обігові кошти, дасть змогу підприємству подолати труднощі та ефективніше використовувати кошти підприємства.

Для виробників пінополістирольних плит привабливими факторами є низька конкуренція на ринку утеплення; низька ціна входу на ринок. Комплекс «НОВАТОР» виготовляється згідно з ТУ В 29.5-34535234-003:2018 та призначений для виробництва пінополістирольних плит ДСТУ Б В.2.7-8-94 і блоків незнімної пінополістирольної опалубки, що використовуються у будівельній галузі. Продуктивність комплексу й споживання електроенергії залежать від комплектності устаткування залежить від технічного завдання замовника обладнання, а щільність готового пінополістиролу залежить від конкретної сировини.

Реалізація інвестиційного проєкту передбачає розміщення цеху по виробництву пінополістирольних плит ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», яке має в своєму розпорядженні орендовані виробничі площі на території м. Біла Церква. Технологічне устаткування, що необхідне для виробництва пінополістирольних плит повністю поставляється з Німеччини в рамках дотримання єдиної технології. Постачальник – фірма SCHUCO International. Основна його частина буде змонтована протягом 2023 р. і буде введена в

експлуатацію у січні 2024 р.

Для реалізації інвестиційного проєкту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2023 р. буде будуть вкладені власні фінансові інвестиції в обсязі 1976,7 Наприкінці 2021 р. підприємством було накопичено 6739 тис. грн. нерозподіленого прибутку та протягом 2021 року отримано 1230 тис. грн. чистого прибутку, для реалізації цього проєкту не потрібно залучати додаткові фінансові інвестиції.

Продукція, що буде вироблятися ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» має найвищі на місцевому ринку характеристики якості, а відносно низька собівартість продукції (завдяки значному зниженню внутрішньовиробничих витрат) дозволить встановити відпускні ціни на рівні 2021 року, тобто 1845 грн за м³.

Прогнозований рівень продаж складе 6440 м³. Цех по виробництву пінополістирольних плит планується орендувати в листопаді 2023 р. У січні відбудеться вхід до експлуатації та вихід на 50% потужності. Протягом наступних 5 місяців ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» повністю вийде на заплановану потужність.

ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» отримає позитивний прибуток від операційної діяльності лише у червні місяці, коли вийде на 90% запланованих потужностей. Річний обсяг виручки від реалізації складе 11881,36 тис. грн., сумарні річні витрати – 10848,85 тис. грн., прибуток від операційної діяльності – 1032,50 тис. грн. Отримана прибутковість призведе до значення рентабельності продукції на рівні 9,52%, а продаж – 8,69%, що є достатньо привабливим для цієї галузі виробництва.

ВИСНОВКИ

Основна мета кваліфікаційної роботи – теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування напрямів інноваційної діяльності підприємства – була досягнута. На підставі цього ми можемо зробити такі висновки.

Інноваційна діяльність в умовах високої конкуренції має важливе значення, адже вона сприяє розвитку підприємства, підвищенню ефективності його ресурсного потенціалу, забезпеченню стабільності функціонування на ринку та відповідності його роботи до вимоги ринку [6]. Для успішної інноваційної діяльності підприємство має враховувати загальнодержавні принципи інноваційної діяльності, визначені чинним законодавством та дотримуватись принципів інноваційної діяльності, що дозволить реалізовувати інноваційні програми без значних витрат та втрат. Отже для того, щоб країна впевнено стала на інноваційний шлях розвитку, необхідно докласти великих зусиль у наступних напрямках: орієнтації державної політики на активізацію інноваційної діяльності підприємств; розвиток освіти і науки як необхідного підґрунтя для продукування інноваційних ідей і розробок; формування інноваційної інфраструктури, як важливої складової національної інноваційної системи.

У кінцевому підсумку розроблена інноваційна культура у вигляді застосування сучасних способів організації робочого простору, ефективної взаємодії персоналу та системи його мотивації повинна стати міцним фундаментом, що дозволяє організаціям ефективно впроваджувати інновації та уникати копіювання стратегії конкурентів, плинності кадрів, втрати прибутковості. Визначено роль та місце інноваційної культури як вагової складової потенціалу інноваційного розвитку організацій, уточнено змістовне наповнення категорії «інноваційна культура» на макро- та мікрорівнях. Запропоновано принципи побудови інноваційної культури в

організаціях об'єднати за трьома основними напрямками: «Ефективна комунікація», «Комфортні умови праці» та «Система мотивації», в рамках яких знаходяться заходи щодо підвищення ефективності управління. Рекомендовано концепцію інноваційної прогресивності у вигляді опитування з метою визначення інноваційно-технічної розвиненості організації для використання підприємцями і топ-менеджментом.

Для вирішення проблем, що приводять до гальмування інноваційного розвитку й як наслідок зайняття Україною низьких позицій у міжнародних рейтингах, необхідно вирішити низку завдань, що, на нашу думку, мають стати локомотивом зростання інноваційної сфери, серед яких виділяємо: удосконалення інституційного середовища, а також запровадження дієвих інструментів державного сприяння ринковій реалізації результатів інноваційної діяльності; сприяння збільшенню інвестицій в інноваційну діяльність; поширення науково-технічних програм, що передбачають співпрацю наукового та виробничого секторів; налагодження партнерських відносин з країнами ЄС та світовими лідерами інноваційного розвитку; модернізацію української освітньої системи та наукової підготовки відповідно до міжнародних стандартів; удосконалення системи інформаційного забезпечення інноваційної діяльності, що передбачає забезпечення неперервного обміну інформацією, новими розробками, надання консалтингових послуг.

ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» розпочало свою діяльність 2005 р. і на сьогоднішній день має потужні технологічні лінії, що виробляють пінополістирол об'ємом до 60000 м³ щомісяця. підприємство пропонує споживачам пінопласт EPS різних марок, екструдований пінополістирол XPS, а також графітонаповнений пінопласт VIKBUD GRAPHITE EPS 60, коефіцієнт теплопровідності якого на 20% нижчий. Пінопласт торгової марки ВІК БУД добре зарекомендував себе і широко використовується в процесах термоізоляції, виробничих процесах і процесах зберігання, споруд, продуктів харчування, матеріалів, сировини і техніки для ефективного контролю

температурного режиму та режиму вологості.

Клієнтами ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» є великі забудовники і будівельні марки, виробничі компанії всіх галузей харчової, енергетичної, фармацевтичної, хімічної, легкої, судноремонтної, оборонної промисловості, а також комерційні підприємства та приватні особи. Організаційна структура управління ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» – лінійно-функціональна.

На сьогодні в Україні представлено досить широкий асортимент полімерних теплоізоляційних матеріалів, який нараховує більше сотні великих і малих підприємств, широко розгалужену дилерську мережу, враховуючи таких дистриб'юторів, як ТОВ «Будмакс», ТОВ «Айперон», ТОВ ПТК «Агромат», мережу великих спеціалізованих магазинів ПрАТ «Нова Лінія», ТОВ «Леруа Мерлен», ТОВ СП «Епіцентр», ТБД «Олді». Присутня на ринку і закордонна продукція, яка представлена такими брендами, як Knauf, Sopro (Німеччина), Atlas (Польща), Vetonit (Фінляндія), Marei, LITOCOL (Італія) тощо.

Сектор полімерних теплоізоляційних матеріалів є інвестиційно привабливим як для вітчизняних, так і закордонних інвесторів. Це зумовлюється покращенням макроекономічної ситуації в Україні, наявністю сировинної бази, розвитком сектору торгівлі будівельними матеріалами та зростанням обсягів капітального будівництва. Найбільша кількість інвестицій надходить із Німеччини, Італії, Франції і США.

Аналіз конкурентоспроможності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» показав, що в Україні підприємство займає стабільну і сильну конкурентну позицію завдяки високій диференціації устаткування відповідно до потреб споживачів, унікальності устаткування, високому рівню технологічності та якості устаткування, іміджу надійного партнера, добре вивченому ринку і потреб споживачів.

SWOT-аналіз показав, що дане підприємство є стабільним, сильним гравцем на ринку. Легкий доступ до сировини, великий досвід роботи на ринку та пізнаваність серед клієнтів, стійкі фінансові показники та

конкуентоспроможна продукція – все це дозволяє підприємству стабільно триматися на ринку. Однак існують негативні фактори, які слід враховувати при подальшому плануванні виробничої діяльності.

Економічний аналіз діяльності ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» показав, що у 2021 р. відбулося зростання виручки від реалізації на 88,79%, що забезпечено двома позитивними факторами: збільшенням кількості проданої продукції на 67,10%, що є відповідною реакцією на погравлення економічної ситуації в Україні після пандемії Covid-19 та збільшенням середньої ціни виробленого пінополістирола. Збільшення вартості основних виробничих фондів на 92,32% пояснюється плановим придбанням обладнання для підвищення якості продукції. Це, у свою чергу привело до скорочення фондівдачі на 1,83% при зростанні виручки від реалізації. Відтак, у 2021 р. на кожну грн. основних виробничих фондів приходить 6,44 грн. виручки від реалізації, що на 0,12 грн. менше, ніж у 2020 р. У 2021 р. відбулося скорочення суми оборотних коштів на -335,1 тис. грн. (при підвищенні суми виробничих запасів), що є негативною тенденцією, оскільки відбувається «замороження» грошових коштів на складах підприємства. Незважаючи на це спостерігається підвищення коефіцієнту оборотності обігових коштів на 89,66% або на 1,75 обороту. У 2021 р. спостерігається незначне зростання чисельності працівників на 3 чоловіка, або на 8,82%, за рахунок основних робочих (на 15%). Керівництво дотримується політики підвищення заробітної плати в залежності від темпів інфляції, підвищення продуктивності та якості праці. Так заробітна плата основних робочих збільшилася на 9,91%, а адміністративних працівників – на 10,53% при рості продуктивності праці на 73,49%. У 2021 р. спостерігається зростання рентабельності виробництва на 0,38% та скорочення рентабельності продукції на -0,01%.

Фінансовий аналіз показав, що показник відношення прибутку на гривню реалізованої продукції залишається незмінним протягом 2020–2021 рр, що свідчить про відсутність суттєвого поліпшення фінансово-

економічного стану ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», оскільки показник залишається нижче рекомендованого рівня. Спостерігається незначне поліпшення показника ефективності використання фінансових ресурсів, який збільшився на 0,38%, та у 2021 р. досяг значення 0,0107, що позитивно характеризує активність підприємства у використанні фінансових ресурсів. Темпи зростання виручки від реалізації були нижчими за темпи росту валюти балансу, тому спостерігається зростання коефіцієнту ділової активності на 0,8472. Також відмітимо, що значення цього показника у 2021 р. наблизилося до рекомендоване значення (2,3541). При збільшенні виручки від реалізації, відбулося покращення показників оборотності. Так, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 11,7018 разів, власного капіталу – на 2,0077 разу. Погіршилися показники оборотності виробничих запасів (коефіцієнт оборотності скоротився на -6,7187 разу. Відтак, не дивлячись на фінансово-економічну кризу, що мала місце в Україні у 2020–2021 рр. та воєнну агресію у 2022–2023 рр., ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» вдалося покращити результати економічної діяльності, але вийти на новий більш якісний вимір виробництва керівництво зможе лише при вдалій реалізації інвестиційного проєкту.

Впровадження інвестиційного проєкту дозволить раціонально використовувати власні та залучені обігові кошти, дасть змогу підприємству подолати труднощі та ефективніше використовувати кошти підприємства.

Для виробників пінополістирольних плит привабливими факторами є низька конкуренція на ринку утеплення; низька ціна входу на ринок. Комплекс «НОВАТОР» виготовляється згідно з ТУ В 29.5-34535234-003:2018 та призначений для виробництва пінополістирольних плит ДСТУ Б В.2.7-8-94 і блоків незнімної пінополістирольної опалубки, що використовуються у будівельній галузі. Продуктивність комплексу й споживання електроенергії залежать від комплектності устаткування залежить від технічного завдання замовника обладнання, а щільність готового пінополістиролу залежить від конкретної сировини.

Реалізація інвестиційного проєкту передбачає розміщення цеху по виробництву пінополістирольних плит ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», яке має в своєму розпорядженні орендовані виробничі площі на території м. Біла Церква. Технологічне устаткування, що необхідне для виробництва пінополістирольних плит повністю поставляється з Німеччини в рамках дотримання єдиної технології. Постачальник – фірма SCHUCO International. Основна його частина буде змонтована протягом 2023 р. і буде введена в експлуатацію у січні 2024 р.

Для реалізації інвестиційного проєкту ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» у 2023 р. буде будуть вкладені власні фінансові інвестиції в обсязі 1976,7 Наприкінці 2021 р. підприємством було накопичено 6739 тис. грн. нерозподіленого прибутку та протягом 2021 року отримано 1230 тис. грн. чистого прибутку, для реалізації цього проєкту не потрібно залучати додаткові фінансові інвестиції.

Продукція, що буде вироблятися ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» має найвищі на місцевому ринку характеристики якості, а відносно низька собівартість продукції (завдяки значному зниженню внутрішньовиробничих витрат) дозволить встановити відпускні ціни на рівні 2021 року, тобто 1845 грн за м³.

Прогнозований рівень продаж складе 6440 м³. Цех по виробництву пінополістирольних плит планується орендувати в листопаді 2023 р. У січні відбудеться вхід до експлуатації та вихід на 50% потужності. Протягом наступних 5 місяців ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» повністю вийде на заплановану потужність.

ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД» отримає позитивний прибуток від операційної діяльності лише у червні місяці, коли вийде на 90% запланованих потужностей. Річний обсяг виручки від реалізації складе 11881,36 тис. грн., сумарні річні витрати – 10848,85 тис. грн., прибуток від операційної діяльності – 1032,50 тис. грн. Отримана прибутковість призведе до значення рентабельності продукції на рівні 9,52%, а продаж – 8,69%, що є достатньо привабливим для цієї галузі виробництва.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Балабанов В.О. До проблеми формування інноваційної культури суспільства. XXI століття: альтернативні моделі розвитку суспільства. *Третя світова теорія : матеріали Третьої міжнародної науковотеоретичної конференції*. м. Київ, 21–22 травня 2004 р. Київ : Фенікс, 2004. Ч. 1. С. 388–391.
2. Березняк Н.В., Кваша Т.К. Дослідження теоретичних і практичних основ інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Наукова доповідь. Київ : УкрІНТЕІ, 2017. 72 с.
3. Бочуля Т.В., Гринько П.Л. Інноваційні напрями модернізації інформаційного забезпечення управління сталим розвитком торговельних підприємств : монографія. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2018. 374 с.
4. Востряков О. В. Система управління як складова стратегічної архітектури підприємства. *Формування ринкової економіки*. 2010. № 24. С. 99–106. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14713448.pdf>
5. Грабовецький Б.Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 171 с.
6. Гринько П. Л. Концепція управління інноваційним розвитком організації в умовах цифрової економіки в ракурсі інноваційної культури. *Бізнес Інформ*. 2020. №2. С. 73–80. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-73-80>
7. Добров Г.М., Ершов Ю.В., Левин Е.И., Смирнов Л.П. Экспертные оценки в научно-техническом прогнозировании. Киев : Наукова думка, 1974. 160 с.
8. Економічна статистика. *Наука, технології та інновації*. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ni.htm.
9. Євдокимова Н.М., Котенок Д.М. Інституційне підґрунтя інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень. *Стратегія*

підприємства: підприємницький контекст : монографія; заг. ред.: Л.П. Батенко, Т.І. Решетняк. Київ : КНЕУ, 2019. 424 с.

10. Завербний А.С., Ноджак Л.С., Міщанчук С.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки України за євроінтеграційних умов. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-5>

11. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 р. № 433-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/433-15>

12. Кобелєв В.М., Василюк К.О. Інноваційна діяльність промислового підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)* : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2018. № 47 (1323). С. 67-72.

13. Кови С.Р. Сдвиг управленческой парадигмы. Лидерство, основанное на принципах. М. : Альпина Бизнес Букс, 2013. URL: <http://goo.gl/dcwDgo>.

14. Конкурентоспроможність України (2020–2021). URL: <https://cip.gov.ua/services/cm/api/attachment/download?id=37433>.

15. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2003. 504 с.

16. Крилов Д.В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. 2022. №5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10285>

17. Линдгрэн М., Бандхольд Х. Принципы стратегического мышления // Сценарное планирование. Связь между будущим и стратегией. К. : Олимп-Бизнес, 2009. <http://www.management.com.ua/strategy/str196.html>

18. Лігоненко Л.О., Селезова М.В. Інформаційне забезпечення аналізу інноваційної діяльності підприємств в Україні: стан, проблеми, шляхи їх розв'язання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 414–417.

19. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
20. Мережко Н., Шкода В. Ринок полімерних теплоізоляційних матеріалів в Україні. *Товари і ринки*. 2019. №2. С. 18–26.
21. Методика розрахунку показників інноваційної діяльності підприємств: Наказ Держстату України від від 30 вересня 2021 року № 248. Держстат України. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/248/248.pdf
22. Методологічні положення державного статистичного спостереження щодо інноваційної діяльності підприємств: Наказ Держстату України від 06 січня 2021 року № 2 (зі змінами). Держстат України. URL: http://csrv2.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/02/02.pdf.
23. Михайленко О.В., Данчук Ю.П., Черняк В.А. Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 53. С. 105–108.
24. Огляд теплоізоляційного ринку. URL: http://ukrima.com.ua/sites/default/files/ks_07-08_tim_36-44.pdf.
25. Офіційний сайт ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД». URL: <https://vikbud.ua/online>
26. Про затвердження плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2021 р. № 1687-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1687-2021-%D1%80#Text>
27. Скочиляс С.М. Аналітичне забезпечення як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 25. Ч. 2. С. 123–127.
28. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 526-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text>.

29. Теоретичні основи забезпечення якості прийняття управлінських рішень в умовах європейської інтеграції : монографія. М.М. Новікова, Н.О. Кондратенко, М. В. Боровик; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. Харків : «Друкарня Мадрид», 2020. 335 с. URL: <https://mmgh.kname.edu.ua/images/NAUKA/2020.pdf>

30. Точиліна Ю.Ю. Роль людського капіталу в інноваційному розвитку національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2019. Вип. 26, Ч. 2. С. 88 – 91.

31. Тулай О.І. Державне фінансування освіти: роль та значення в умовах формування засад сталого людського розвитку. Академічний огляд. 2015. № 2(43). С. 13–23.

32. Тюріна Н.М., Назарчук Т.В., Шкабара Н.В. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення управління бізнес-проектами підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 2. С. 68–77.

33. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності. URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/klasifikatsiyatovariv/63603.html>.

34. Фінансова звітність ТОВ «ВІК БУД ТРЕЙД», м. Київ. URL: https://clarity-project.info/edr/38316536/finances?current_year=2021

35. Шапошников К.С. Вплив інституційного середовища на інноваційний розвиток економіки регіону. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Випуск 29. Частина 2. С. 34-36.

36. Шипуліна Ю.С. Інноваційна культура як основа сприятливого середовища інноваційного розвитку організації: методичні засади оцінки. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2013. № 1. С. 236–246. URL: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi_2013_1_236_246.pdf

37. Шкода В. М. Ринок зольних мікросфер України. *Вісн. Луцьк. нац. техн. ун-ту*. 2019. Вип. 12. С. 212-220. Серія: «Товарознавча».

38. Шкода В.М. Використання зольних мікросфер як наповнювачів

теплоізоляційних матеріалів. *Наук.-практ. зб. тез «Якість та безпечність товарів*. 2019. № 3. С. 161-162. Серія: «Товарознавча».

39. European Innovation Scoreboard 2021. Most Innovative Countries: веб-сайт. URL: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/45940>

40. Global Innovation Index 2021. Global Innovation Index : веб-сайт. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator>

41. International Trade Center. Trade Map. URL: <http://www.trademap.org>.

42. The Bloomberg innovation index. Bloomberg 2022: веб-сайт. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries>

43. PwC's Innovation Benchmark Report. URL: <https://www.pwc.com/us/en/services/consulting/innovation-benchmark.html>